

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!**

Санкт-Петербургдай - пешекарар

К'валахун патал Санкт-Петербургдай Дербентдиз виниз тир пешекарвал авай 7 кас духтурар къведайвал я. Идан гъакъиндай нубатдин совещанидал Дагъустандин Къил Владимир Васильева малумарна.

Республикадин руководителди лагъайвал, Россиядин кеферпатан меркездай тир пешекарриз к'валахдай лазим тир шартлар яратмишда. "Им чун патал лап итижлу кар я. Пешекаррихъ галаз меслятар авун патал гила Санкт-Петербургдай финин чарасузвал амуькдач", - кьейдна В. Васильева ва хъсан пешекарар гъазурун патал ц'уд йисаралди вахт серф авун герек къвезвайдини алава хъууна.

Республикадин руководителди багъри ерийрин сергъятдилай яргъара яшамеш жезвай, гъа са вахтунда республика вилик тухунин кардик чпин пай кутаж лап рикивай алахъзавай ватандашриз сагърай лагъана.

Идахъ галаз сад хъиз ада кьейд авурвал, республикада медицинадин кадрийрин патахъай дарвал ава, хуьрерин чкайра и месэла иллаки хцидаказ акъвазнава. Владимир Васильева республикадин властдин органриз гъалар пайгардик кутун патал мумкинвилер, такъатар жагъуруниз эвер гана.

Ст'ал Сулейманан - 150 йис

Асиррин Гомер

Нумрадай клела:

ЮБИЛЕЙ

Дербентда шадвилер

- Расул Гъамзатова лагъайвал, Ст'ал Сулейман Дагъустандин литературадин эпиграф тир, - кьейдна ада. - Ст'ал Сулейманакай вири дуьнья рахана. 1934-йисуз М. Горькийди Ст'ал Сулейман XX асирдин Гомер я лагъайла, адан ширир дуьньядин халкъарин гзаф ч'алариз элкьурна.

► 3

ЮБИЛЕЙ

Агъа Ст'алдал

Ст'ал Сулейман ц'ийи девирдин шаир тир. Эгер "СССР-дин Халкъдин шаир" лагъай т'вар авайди тирт'ла, эвелни-эвел ам, са шакни алачиз, Сулейманаз гудай. Ам эбеди яз ч'ехи шаир яз амуькзава. Адакай чпин фикирар Шолохова, Леонова, Тихонова, Пастернака, Мандельштама ва хейпин масабур лагъанва.

► 4

УЪМУЪР

Тух вучиз жезвачт'а?..

Чна ишлемишзавай транспортдин такъатрин, чи рекъерин, чилерин, к'валерин ва ик'л мадни маса затларин, ийизвай къуллугърин (ЖКХ-дин) гъакъини цаварихъди физва... Абурап гуьзчивалун, къиметрал зарпанд гъалдун, багъачивал акъвазарун госуударстводи вичин хивяй акъуднава.

► 6

УЪМУЪР

Ахцегъ РДК -

Малик Гъаниеван т'варунихъ...

"Тестикъарзава хъи, Гъаниев Малик Ч'ехи Октябрдин революциядин макъсадриз вафалу, лезги халкъ, дагъвияр марксизмдинни ленинизмдин фикиррал гъизвай гъавурдик квай виклегъ хва тир..."

► 8

ОБЩЕСТВО

Ч'ехи хазина

- Чи халкъдихъ мугъман к'валин берекат я, мугъман татай к'вал тахъурай лугъудай мисалар ава, - рахана Нариман Абдулмуталибов. - Гъавилляй чун кье парашад я куьн хътин мугъманар райондиз атунал. Кье райондин, кье халкъдин арада дуствилин муькъвер эцигзава. И кьет'лен кардиз рехъ ачухай кье полковникдиз заз баркалла лугъуз к'анзава. Инсанвилин, кьенивилин, регъимлувилин, хванававилин, дуствилин алакъаяр чи халкъариз гъамиша хасбур я.

► 9

ОБЩЕСТВО

Умуд са ч'авузни квадармир

Куьруь са вахтунда девлетлу хъайи россиявийри къецепатан уьлквейра 200 миллион доллардилай саки са миллиард доллардал къедалди къимет авай квалер, яхтаяр, гъатта тамам островар маса къачузва. И девлетар бажагъат гъалал зегъметдин нетижа я.

► 10

СтIал Сулейманан - 150 йис

Халкъдин рикIера - мягъкем чка...

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

СтIал Сулейманан 150 йисан юбилейдиз талуку мярекатар 17-майдиз йикъан сятдин 12-даз Махачкъалада, шаирдин тIварунихъ галай багъда, адан гуьмбетдин патав цуьквер эцигунилай гатIунна. Ана Дагъустандин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибова, РД-дин культурадин министр Зарема Бутаевади, Дагъустандин писателрин Союздин председател Мегьамед Агьмедова, республикадин яратмишунардай интеллигенциядин векилри, кьиле Нариман Абдулмуталибов авай Сулейман-Стальский райондин еке делегацияди, "Лезги газетдин" редакциядин коллективди, студентри ва школьникри иштиракна.

Митинг Мегьамед Агьмедова ачухна ва кылени тухвана. Вичин рахунра ада СтIал Сулейманан яратмишунрихъ, адан жавагъирихъ асирра квахъ тийидай жегилвални дерин мана, жанлувални важиблувал авайди кьейдна.

- Къенин югъ чун патал иллаки кьетIенди я - СтIал Сулейман дидедиз хъийдалай кьулухъ 150 йис тамам хъанва. Зурба шаирди Дагъустандин шииратдикай сифте яз Россияда, Советрин Союзда ва гьакIни дуньядин алемда хабар гана. Адан жавагъири Дагъларин улкведин агъалирин рикле эбеди чка кьунва. Чаз Сулейман багъа я. Адан яратмишунри йисалай-суз цийидаказ ванзава, - алава хъувуна М.Агьмедова.

Анатолий Къарибова лишанлу вакъияр - СтIал Сулейманан юбилей ва Дагъустандин шииратдин югъ виридаз рикIин сидкъидай тебрикна.

- ...Советрин писателрин Вирисоюздин Сад лагъай съезддал машгур писатель Максим Горькийди СтIал Сулейманан "XX асирдин Гомер" лагъанай. Съезддин делегатри и гафар гурлу капар ягъналди кьаршиламишна. И вакъиадила кьулухъ виринра халкъдин манидарри, ашукъри... чпин ван хкажна. СтIал Сулейман абурун кIвенкIе авай.

"СтIал Сулейман кьетIен бажарагъ авай шаир я", - кхъенай адакай чи республикадиз са шумудра мугъман хъайи писатель Нико-

лай Тихонова. Адахъ вичин хатI ва жуьрэтлувал ава, гъаниз килигна ам Маяковскийдихъ галаз гекъизава. СтIал Сулейманан яратмишунри Россиядин художественный литературадин хазинада лайихлу чка кьунва. XX асирдин Гомеран эсеррал адал чан аламаз улкведи еке кьимет эцигна. Ватандин вилик адан лайихлувилериз кутугай кьимет гана. Халкъдин патай авай кланивили, вичиз авур еке ихтибарди адакай акъалтIай бахтлу кас авуна, - кьейдна Анатолий Къарибова.

СтIал Сулейманан яратмишунрин кьетIенвилерикай, кьенин юкъузни адан эсеррин важибзуликай Россиядин писателрин Союздин секретарь, шаир, критик, публицист, литературовед, филологиядин илимрин кандидат Иван Голубничий рахана. Ада Россиядин писателрин Союздин, Москва шегъердин писателрин организациядин тIварарихъай Дагъларин улкведин халкъдиз шаирдин юбилей ва Дагъустандин шииратдин югъ тебрикна.

- СтIал Сулейманан вичин сад лагъай шиир 1900-йисуз кхъенай. Амма адан шииратди Советрин властдин девирда цуьк акъудна. Адалай вичин девирдин вири дердисервилер, цийивилер, хъсанвилер кьетIен хатIуналди, бажарагълувилелди кьалуриз алакна, - кьейдна мугъманди.

Митингдал рахай филологиядин илимрин доктор, Дагъустандин писателрин Союздин дарги секциядин регъбер Муса Багомедова, шаир, публицист, РФ-дин писателрин ва журналистрин союзрин член, "Лезги газетдин" литературадин отделдин редактор Мердали Жалилова, шаирдин хтIул Лидия Стальскаяди ва гзаф масабурю юбилей, шииратдин югъ виридаз мубаракна.

Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибова вири районгълийрин тIварунихъай зурба шаирдин юбилей, шииратдин сувар тебрикна.

Митингдал СтIал Сулейманан тIулди, меркездин школайра келзавай аялри, гьакI Сулейман-Стальский райондин Вино СтIалрин хуруьн юкъван школадин 11-классда келзавай Пирмегьамедова Эмилияди СтIал Сулейманан "Вичиз вич бегенмишдаз", "Гъар шаирдин вичин буржи", "Гъавурда гъатин" "Дагъустан" ва маса шиирар еке устадвилелди кIелна.

Эхирдай, адет хъанвайвал, шаирдин гуьмбетдин патав шикIлар яна.

* * *

XX асирдин Гомеран юбилейдин мярекатар 17-майдиз нянин сятдин 5-даз Махачкъалада, М.Горькийдин тIварунихъ галай Урусрин театрдин Чехи залда давам хъана. Ана республикадин жавабдар кьуллугърал алай хейлин ксар, гъа жергедай яз Дагъустандин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель А.Къарибова, заместитель Р.Жафарова, шаир, публицист, РФ-дин культурадин лайихлу работник, Россиядин писателрин Союздин секретарь И.Голубничийди, РД-дин писателрин Союздин председател Мегьамед Агьмедова, Дагъларин улкведин са жерге районрин кьилери, республикадин культурадин хилеи работникри, гъа гьисабдай яз РД-дин культурадин министр Зарема Бутаевади, шаирдин тIварунихъ галай райондай еке делегацияди, Дагъустандин яратмишунардай интеллигенциядин, общественный тешкилатрин, массовый информациядин такъатрин векилри, шаирдин яратмишунрал рикI алай гзаф къадар инсанри иштиракна...

ва халкъдихъ авай кланивили ам къакъан куклушриз хкажна, гафунин зурба устадрин жергеда туна. Халкъдиз ам гзаф мукъва ва багъа тир. И кар чаз 2016-йисан гатфариз адан кIвал-музейдиз цIай ягъайла, ам са куьруь вахтунда арадал хкуни мад сеферда субутзава. Камаллу агъсакъалдин кьетIен бажарагъдиз Максим Горькийди, Советрин властди еке кьимет гана. Кьилинди, а машгурвал адав чан аламаз агъакна, и карди адаз бахтлувал гъана, - лагъана докладчиди.

Межлисдал РД-дин писателрин Союздин председател Мегьамед Агьмедова кьейд авурвал, гьикъван чун СтIал Сулейманан яшамаш хъайи ва вичин жавагъирир кхъей девирдивай яргъа хъурдавай чаз адан эсерар ва шаир вич мукъва, адан яратмишунрин важиблувал артух, йисалай-суз Сулейманан яратмишунрин цийи-цийи терефар ачух жезва. Вичин девирда Максим Горькийди "Жавагъирир яратмишзавай Сулейман хътин инсанар хуьх" лагъайди рикIел хкана. И гафарихъ кьенин юкъузни дерин мана, важиблувал авайди кьейдна.

Ам тамашачийриз лентинилай СтIал Сулейманан Москвада, Вирисоюздин писателрин Сад лагъай Съездда иштиракун ва Лезгийрин госмуздраттеатрдин артистри сегъне (шаирдин ролда-РФ-дин лайихлу артист Абдуллагъ Гьабиев) кьалурунилай гатIунна.

Межлис кьиле тухузвай Дагъустандин культурадин лайихлу работник Алексей Тимохина сифте гаф РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибоваз гана.

Ада шаирдин умуьурдин ва яратмишунрин рекъикай куьрелди суьгъбетна. СтIал Сулейман хайи югъ - шииратдин сувар - республикадин культурадин умуьурда лишанлу вакъиа тебрикна.

- СтIал Сулейман дидедиз хъайи югъ Дагъларин улкведин шииратдин Йикъаз элкъвенва. Зурба шаирди республикадин общественность ва гзаф халкъарин векилрикай ибарат Россиядин литературадин алем битавламишна. СтIал Сулейманан шииратди Дагъустандин сивин яратмишунрин летописда кьетIен чка къазва. Адаз умуьур хъсандиз чидай, кесиби халкъдин тIал-квалрикай хабар авай. КьетIен бажарагъди

- ...СтIал Сулейманан шиирар руьгдин ем я. Килиг садра, 150 йис идалай вилик дуньядиз атай шаир чна чахъ галаз санал яшамаш жезвайди хъиз гьиссзава. Гъа им еке бажарагъ, бахт ва кьетIен хатI хъун я, - лагъана ада.

Иван Голубничийди СтIал Сулейманан М.Горькийди еке кьимет гайиди, агъсакъалдин камаллувал, кьетIен бажарагъ гъасятда кьатIайди рикIел хкана. СтIал Сулейманан шииратди лезги чIал девлетлу авурди, ада чIалаз гзаф къадар цийи гафар гъайиди, адан шиирин царар мисалриз элкъвенвайди, абуру халкъдин сивера мягъкем чка кьунвайди, XX асирдин Гомеран яратмишунрихъ акъалтзавай несилар тербияламишунин карда еке важиблувал авайди кьейдна...

Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибова шаирдин зурбавал адан чIалан тIебивиле, гъакъикъатдиз вафалувиле, эсерар теснифунин устадвиле авайди кьейдна. Вичи регъбервал гузвай район республикада шаирдин тIварунихъ галай анжах сад тирдакай, и районгъгли хъунал вичи дамахвайдакай лагъана.

► 4

Вахтуналди тайинарнава

20-майдиз Докъузпара райондин собранидин нубатдинди тушир 35-сессия кьиле фена. Райсобранидин председател Абас Абасова мярекатдал алайди са месэла тирди кьейдна:

- Районда арадал атай эхиримжи вакъиярихъ галаз алакьалу яз, "Докъузпара район" МР-дин кьил Абдурагъим Алискеров, гзаф къадарда рившет гунай шак фенваз, кьунва. Тахсир субут тавунмаз, садни тахсирлу яз гьисабиз жедач... Чна райондин кьилин везифаяр вахтуналди тамамардайди хъана кланзава. И

везифаяр администрациядин кьилин заместителрикай садал тапшурмишиз жеда. Теклифар гун талабзава.

Депутатри райадминистрациядин кьилин заместитель Агьмед Агьмедован кандидатура теклифна. "Докъузпара район" МР-дин кьилин везифаяр вахтуналди тамамардайди яз реисадвилелди Агьмед Исрафилович Агьмедов тайинарна.

А.Агьмедов 1964-йисан 1-январдиз Мискискарин хуьре дидедиз хъана. 1986-йисуз ДГПИ-дин математикадин факультет, 2014-йисуз ДГУ-дин базадал "Государственное и муниципальное управление" пешедай курсар акъалтIарна. Муаллимвиле, школадин директорвиле, Докъузпара райондин кьилин куьмекчивиле, администрациядин информполитикадин ва пресскьуллугъдин заведующийвиле кIвалахна. 2015-йисуз райсобранидин председателвиле хъана. 2018-йисалай "Докъузпара район" МР-дин кьилин заместителвиле кIвалахна.

СтІал Сулейманан - 150 йис

Дербентда шадвилер

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

14-майдиз Дербентда кардик квай Халкъарин сеняткарвилерин ва туризмдин колледжда СтІал Сулейман дидедиз хъайидалай инихъ 150 йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекат къиле фена.

Колледждин муаллим, художник Летиф Летинова гъазурна, межлисдин тамадар тир Фатима Расуловади ва Наталья Осиповади тухвай и мярекатда шайри, СтІал Сулейманан тІварунихъ галай Лезгийрин госмуздрамтеатрдин коллективди, шегъердин культурадин ва спортдин векилри, вузрин, ССУЗ-рин руководителри ва студетри иштиракна.

Мярекат колледждин директор Мегъамедов Назир Гъамидулаговича ачухна.

- Расул Гъамзатова лагъайвал, СтІал Сулейман Дагъустандин литературадин эпиграф тир, - къейдна ада. - СтІал Сулейманаквай вири дуьнья рахана. 1934-йисуз М.Горькийди СтІал Сулейман XX асирдин Гомер я лагъайла, адан шириар дуьньядин халкъарин гзаф чІалариз элкъурна. За зун и чІехи ша-

ирдин, гражданиндин ва ми хъи инсандин ватангъли хъунал дамахзава.

Писатель Абил Абдурагъманович Межидова, ЦБС-дин директор Диана Гафисовна Алиевади, Лезгийрин госмуздрамтеатрдин директор Динара Мураддинова Эминовади, театрдин художественный руководитель, къилин режиссер Мирзебег

Къадирович Мирзебегова, культурадин ва спортдин отделдин къилин пешекар Гульпері Шабановна Мирзабалаевади СтІал Сулейманан жавагъирри, къе къенвайбуру хъиз ванзавайди, милли культура хуьн, вилик тухун патал чаз, къвезмай несилдизни тунвай зурба ирс тирди къейдна.

Колледждин студентар тир Ислам Къадирова, Аида Гъамидовади, Ревшан Жалилова, Румина Нурмегъамедовади, Лиана Кохановади, Саида Садыковади, РД-дин Халкъдин артист Ибрахалил Рамазанова, гъвечи артистка Марьям Заирбеговади ва масабур лезги ва урус чІаларал юбилярдин шириар фасагъатвилелди келна. Эльмира Къарахановади, Фатима Фейзулаевади, Гуля Элитмазовади СтІал Сулейманан чІалариз къенвай манияр лагъана. Ашукъ Шемширан чуьнгурдин ванци ва ада лагъай манири мярекат генани гурлу авуна.

Классикдин гъурметдай

Г.КЪАЗИЕВ

18-МАЙДИЗХасавюрт райондин Къурушун хуьрени классик, XX асирдин Гомер дидедиз хъайидалай инихъ 150 йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекат къиле тухвана. Ана 1-нумрадин юкъван школадин директор Гъажиметов Ислама, тербиядин рекъяй завуч Велиметов Мегъамеда, профсоюздин комитетдин председател Лазимов Акифа, муаллим-шайр Хидиров Шагъназара, лезги чІаланни литературадин муаллимар тир Гъасанов Сейфуллагъа, Мамедов Элескера, Дадашева Эрзиди ва маса муаллимири, чІехи классра кІелзавай аялри иштиракна. Хуьруьн библиотекадин заведующий Дадашева Сулмаза СтІал Сулейманан умуьурдин ва яратмишунрин рекъериз

талукъарнавай махсус выставка гъазурнавай.

Мярекат СтІал Сулеймана СССР-дин писателрин сад лагъай Съезддал кІелай ширирайла башламишна.

Дагъустандин лайихлу, лезги чІаланни литературадин муаллим тир и цІарарин авторди СтІал Сулейманан 150 йисаз, адан умуьурдин ва яратмишунрин рекъериз талукъарнавай гегенш доклад авуна, шайрдиквай вичин фикрар лагъана. Хейлин ксари шайрдиз бахшнавай чпин шириар, чІехи классра кІелзавай аялри СтІал Сулейманан эсерар таъсирдайвал келна.

“Къуруш ТВ”-дин оператор Аливердиев Бешира и мярекат лентиниз къачуна. Эхирдай мярекатда иштираквай аялризни муаллимриз школадин директордин къул алай грамотаяр гана.

Эбеди я!

16-майдиз Мегъарамдхуьруьн райондин медениятдин кІвале чІехи арифдардин юбилейдин зурба мярекат хъана.

Ана райондин къил Фарид Агъмедова, администрациядин къуллугъчийри, Лезгийрин госмуздрамтетрдин артистри, Сулейман бубадин хтул Стальская Шамсията, къадим Дербент ва Махачкъала шегъеррай, Дербент, Сулейман-Стальский, Хив районрай, гъакни Мегъарамдхуьруьн райондин хуьрерай атанвай тІвар-ван авай шайрири, лезги чІалан тарсар гузвай муаллимири, культурадин хилеи работникри, общественный тешкилатрин векилри, райондин гъевескар артистри, школайра кІелзавай аялри иштиракна.

Мярекатдал райондин культурадин отделдин заведующий, межлисрин тамада Эседуллагъ Селимова сифте гаф райондин къил Фарид Агъмедоваз гана.

- Саламалейкум, гъурметлу мугъманар ва чи райондин агъалияр!

ЧІехи шайр СтІал Сулейманан умуьурдиквай, адан яратмишунрикай гзаф алимири, шайрири ва писателри чпин фикрар лагъанва, ктабар акъуднава.

СтІал Сулейманан 150 йисаз талукъарнавай мярекатар чи райондин культурадин идарайрилай гейри, мектебрани гегеншдиз тешкилна.

Вичин ширира шайрди лезги халкъдин четин яшайиш, инсанрин хъсан ва пис терефар, дагъви кесибрин умуьур, дердер-гъамар къалурнава. Ада вичин гъвечи халкъ дуьньядиз машгурна, - лагъана Ф.Агъмедова.

Сегънедиз Мегъарамдхуьруьн 1-нумрадин СОШ-дин аялар ва муаллимар экъечІна. Абуру СтІал Сулейманан эссеррикай гъазурнавай музыкадинни литературадин композиция кІваті хъанвайбуру гурлу капар ягъуналди къабулна.

Микрофондихъ шайр, РД-дин культурадин лайихлу работник, СтІал Сулейманан фондунин председател Сажидин Саидгъасанов гала.

- Мегъарамдхуьруьн райондин играми агъалияр, гъурметлу вахар, стхаяр, квез чи райондин агъалийрин патай чІехи салам.

Къе чна и райондин векилар тир, лезги халкъ машгур авур Ярагъ Мегъамед хътин зурба алимдал, писатель Абдулагъ Искенде-

ровал, Дагъустандин Халкъдин шайр Абдуслим Исмаиловал, РФ-дин лайихлу артист Абдул Гъабибовал, РД-дин Халкъдин артистар Мирзебег Мирзебеговал, Мамед Мамедовал, шайрар Къадир Рамазановал, Желил Мурадалиевал, композиторар Халил Халиловал, Керимхан Бабаевал ва масабурал дамахзава.

РД-дин Халкъдин артист, лезги театрдин къилин режиссер Мирзебег Мирзебегов:

- Институт акъалтарна, зун Дербентдиз хтайдалай инихъ 50 йис тамам хъанва. И вири йисара, сифте артистди, ахпа режиссерди хъиз, гъар майдин вацра за и шадвилера иштиракзава.

СтІал Сулейман яратмишзавайбурун руьгъдин буба я. Гъаниз килигна, чун гъар йисуз и руьгъдин дережа хуьн ва давамарун патал санал кІваті жезва.

Сулейманан дережар генани виниз жезва. Ам чна хвена кІанда, ада чаз тунвай ирс гегенш къатариз райжна кІанда.

РФ-дин журналистрин Союздин член, шайр Абидин Камилов:

- Къе Мегъарамдхуьруьн районда ихътин межлис къурмишунал чун гзаф шад я. Ихътин мярекатар, чи райондин аялрин бахчайрилайни школайрилай эгечІна, культурадин маканрани гурлудаказ къиле физва.

Чна чи райондин газетдани и мярекатриз, адан умуьурдиквай цийи-цийи делилриз еке чка гузва.

За къенин мярекатдин тешкилатчийриз сагърай луьзува.

Микрофондихъ Стальская Шамсиятаз эверайла, залдик юзун акатна:

- Гъурметлу мугъманар, чи бубадин къелемдин дустар! Къе районда и шад мярекат тешкилунал зун гзаф шадни я, разини. Зи умуьурдин чІехи пай и райондихъ галаз алакълу хъана. Заз чин ачухай, зи кІвалахдиз къимет гайи, заз гъурмет авур район я. Зи буба Ватан, Армия кІани инсан тир. Ватан хуьдай ва машгурдай къегъалар къуй гзаф хъурай!

Ярославль шегъердай хтанвай чи ватангъли, шайр, переводчик Мамед Халилова къейдна:

- И межлисдиз эверунал зун гзаф шад я. Яшамин Ярославль шегъерда жезватІани, зи ери-бине ина ава. Зун, чІехи шайр СтІал Сулейманан мярекатра иштиракда лагъана хтанва...

Хив райондай тир афоризмайрин устад Демирбег Эмирбегова, шайрар, РФ-дин журналистрин Союздин членар тир Мукаил Агъмедова, Вадим Жамалдинова ва и цІарарин авторди СтІал Сулейманан къисметдиквай, шириатдин алемдиквай, ада чаз тунвай ирсиникай суьгъбетна, юбилярдиз бахшнавай шириар кІелна.

Ахпа райондин культурадин кІвалин гъевескарри гъазурнавай концерт гана.

СтIал Сулейманан - 150 йис

Агъа СтIалдал

2-3

18-майдиз Агъа СтIалдал Чехи шаир, "XX асирдин Гомер" СтIал Сулейманан 150 йисан юбилей гурлудаказ къейдна.

Сятдин кIудаз Советский хурелай Къасумхурьухъ элкъезвай рекъин къекъуьнда алай СтIал Сулейманан мемориалдал инсанар кIватI жез гатIумна. ЦIуд хъайила, анаг Махачкъаладай ва маса шегъеррайни хурерай атанвай инсанрив ацIана.

Аниз Сулейман-Стальский райондин къил Нариман Абдулмуталибов, Къурагъ райондин къил Замир Азизов, Дагъустандин писателрин Союздин председател Мегъамед Агъмедов, Россиядин писателрин Союздин правленийдин секретарь, шаир, публицист Иван Голубничий, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гьамидуллагъ Мегъамедов, Бакудай шаир Седакъет Керимова, Дагъустандин халкъдин шаир Багъаудин Аджиев, РД-дин милли политикадин ва диндин крарай министр Энрик Муслимов, Коммунистрин партиядин Дагъустандин Рескомдин сад лагъай секретарь Магъмуд Магъмудов, "Лезги газетдин" къилин редактор Мегъамед Ибрагъимов, Лезгийрин госмуздратеатрдин директор Динара Эминова ва къилин режиссер Мирзебег Мирзебегов, ДГУ-дин профессор Мегъамед Мегъамедов, Ярославлдай хтанвай шаир, писатель ва таржумачи Мамед Халилов ва масабур атанвай.

Мугъманри, райондин къили ва аялри СтIал Сулейманан мемориалдал цуькверин кIунчIар эцигна. Инал Герейханован хурьун СОШ-дин аялри фасагъатдаз шиирар кIелна, рикIел аламукъдай шикилар яна. Ахпа инлай вири Агъа СтIалдал рекъе гъатна.

Мугъманар цийиз туйкуьур хувунвай музейдиз килигна. Межлисдиз мирзевал Ярагъмед Ярагъмедова авуна. Микрофондихъ Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ гала:

- За СтIал Сулейманан чилел атанвай мугъманри: куьн атуь, рагъ атуь лугъузва. Чехи шаир, граждана

нин, машгъур лезги СтIал Сулейман дидедиз хъайидилай инихъ 150 йис тамам хъанвай мярекатра куьне иштирак авуни чун вири садзава.

Накъ Махачкъалада СтIал Сулейманан юбилейдин мярекатар шад гьалара къиле фена. И мумкинвилкай менфят къачуна, заз республикадин руководстводиз, министерствойрин векилриз, Дагъустандин писателрин Союздиз сагърай лугъуз кIанзава, - къейдна ада.

Мегъамед АГЪМЕДОВ:

- Зи рикIел Агъа СтIалдал эхиримжи сеферда Расул Гьамзатов атай вахт хтана. Ам и чилихъ галаз, Сулейманнахъ галаз гуя эхиримжи сеферда гуьруьш жезвайди хъиз авай. Ада чпин руьгъдин мукъавал гъиссзавай. Сулеймана Дагъустан машгъурна, Расул Гьамзатова адан кар даварна.

СтIал Сулейман цийи девирдин шаир тир. Эгер "СССР-дин Халкъдин шаир" лагъай тIвар авайди тиртIа, эвелни-эвел ам, са

ва жуван тIварцихъай кIез и чехи сувар мубаракзава.

Гьамидуллагъ МЕГЪАМЕДОВ:

- Заз куь фикир С. Сулеймана аялар патал кхъенвай шиирал желб ийиз кIанзава. Сулейманакай рахадайла, адан яратмишунрин и хел кваз къазвач. Ам школа-интернатриз фидайди тир. ТIуьнни гуз, кIел-кхъин чирзавай аялар акурла, ам гзаф шад жедай. Ада лугъудай: "Играми аялар, кIела, чира, заз кIез хъиз кIелиз-кхъидай мумкинвал хъайиди туш".

За, куь виридан тIварцихъай, эгена куьн акси туштIа, депутатдин запрос кхъида. Дагъустандин госуниверситетдиз эвелдай адал алай тIвар, яни СтIал Сулейманан тIвар хгун патал. Заз чиз, и вахт алукънава. Чехи инсанрин тIварар эбеди ийидай законни къабулнава.

И хабар халкъди гурлу капар ягъуналди къабулна.

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ:

- СтIал Сулейманан 150 йисан юбилей - им неинки тек са лезги халкъдин, гьакIни вири Дагъустандин, вири улкъведин сувар я. ИкI тирди къе къурмишнавай мярекатдин гурлувили, сергъятри, инал ра-

шакни алачиз, Сулейманаз гудай. Ам эбеди яз чехи шаир яз амукъзава. Адакай чпин фикирар Шолохова, Леонова, Тихонова, Пастернака, Мандельштама ва хейлин масабуру лагъанва.

Иван ГОЛУБНИЧИЙ:

- Гуьрметлу дагъустанвияр, играми дустар, агъастIалвияр!

Къе чна, Дагъустандин ва Россиядин къегъал хва, СССР-дин, Дагъустандин чехи шаир СтIал Сулейманан юбилей сувар хъиз къиле тухузва.

За Россиядин писателрин Москва шегъердин писателрин союзрин

хазвай чи мугъманрин ялавлу келимайри, са куьруь вахтунда арадал хкай шаирдин кIвали-музейди субутзава.

Эгер лезги чили, лезги халкъди, чаз СтIал Сулейман хътин зурба бажарагъ багъишнаватIа, и чилел ихътин цирер ва бегъерар мадни хъжеда.

Ахпа анал Багъаудин Аджиев, Энрик Муслимов, Магъмуд Магъмудов, Динара Эминова, профессор Мегъамед Мегъамедов, Седакъет Керимова, Мамед Халилов, Лидия Стальская рахана. Эхирдай юбилейдин концерт башламышна.

Халкъдин рикIера -
мягъкем чка...

2

- Алай йисуз чи машгъур ватандаш дидедиз хъайидилай инихъ 150 ва район арадал ата-на 90 йис тамам жезва. СтIал Сулейманаз халкъ, адан дердияр, уьмуьр хъсандиз чидай. Адавай чIалан къуватдалди вири вичиз муьтIуьгъариз жедай. Ада лугъудай "Ингъе зи ктабар" ва, тIуб туйкуьурна, вичин къуншияр, инсанар къалурдай. Ам фурс, такабурулувал гвачир инсан тир. Ада вич вичин хурьунвийрилай тафаватлу тахъун лазим яз гъисабдай. Ам гзаф викIегъ инсанни тир (кIалубриз - яхунди, зурба буй-бухах авачиртIани). Нажмудин Самурский, Гьажибег Гьажибегов хътин къегъал рухвар буйгътенрик кутурла, Сулеймана гъайиф чIугунай. СтIал Сулейман гзаф къени ва дуствал кIандай инсан тир. Ада вичин аялриз чешнелу тербия гана, халисан ватандашар яз чехи авуна. Халкъдин шаирдин хва Мусаиб гуйгъуллудаказ фронтдиз фена. Сталинграддин патарив женгера игитвилелди телеф хъана. СтIал Сулейман, адан тIвар, яратмишунрин ирс неинки Дагъустандин, гьакI вири Россиядин руьгъдин чехи девлет, ирс я.

Нариман Абдулмуталибов ва вичин рахунра зурба шаирдин тIварунихъ, винидихъ лагъанвайвал, район, гьакI литературадин рекъай республикадин премия, хайи хурь, Лезгийрин госмуздратеатр, Дербенда ва Махачкъалада паркар, Дагъустанда, гьакIни Дондал алай Ростовда, Омскда, Киевда, Элистада, Новороссийскда ва масанра куьнеяр галайди къейд авунихъ галаз сад хъиз, республикадин къиле авай ксаривай, залда ацукънавай Дагъустандин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибовахъ элкъвена, Дагъустандин госуниверситет, гъа сифтедай авайди хъиз, СтIал Сулейманан тIварунихъ хъиягъун тIалабна. Залда ацукънавайбуру, яргъалди гурлу капар ягъуналди, и теклифдин тереф хвена.

Мярекатдал рахай СтIал Сулейманан хтул, шаирдин кIвал-музейдин директор Лидия Стальскаяди, жегъил шаир, Дагъустандин писателрин Союздин лезги секциядин регъбер Владик Батманова ва гзаф масабуру шаирдин руьгъдин экуь къаматдикай, яратмишунрин деринвилкай ва къенин куьуз абурухъ авай еке метлебдикай лагъана, шиирар кIелна.

Эхирдай Лезгийрин госмуздратеатрдин артистрин, Дагъустандин эстрададин гъетерин, Дагъустандин халкъдин алатрин оркестрдин, "Дагъустандин жегъилвал", "Каспий" ансамблрин, Т. Мурадован тIварунихъ галай Даггосфилармониядин ва масабурун иштираквал аваз еке концерт гана.

* * *

Тегъи МЕГЪАМЕДОВ

150-гатфар

Атанва зун Сулейманан

Ватандиз,
Лезги халкъдин шииратдин
макандиз.
Ам лезги я, шииратда Чехи я,
Лайихлу я ам еке тир
виждандиз.

Чи гуьруьшдиз къисмет хъанач,
вучда бес?

Ви шиирар кIелзава за алаз
сес.

Ви чуру хъиз, зи чуруни рехи я,
Ви шиирри кутазва зак бул
гъевес.

Бажарагъдиз вун викIегъ я,
дири я,
Вун, Сулейман, чи лезгийрин
вири я.

Чи Дагъустан, чи Къиблепад,
мад Куьре,
Вун себеб яз, и дуньядиз
сейли я.

Сулейман, вун рикIе ава
гъар садан,
Вун патал заз гъайиф туш гъич
жуван чан.
Лезгийрин ад машгъур авур
дуньядиз,
Лезги халкъдин руьгъдин даях,
Сулейман.

Шииратда лезги кIвал вуч
къени я!
Сулейман, вун анин руьгъдин
гуьзгъу я!

Ви кар давам ийизва
чи несилри,
Гъабурек сад зун я,
Цицигъ Тегъи я...

Селимат БАЛАБЕГОВА

ВиртIедин дад

Эй Сулейман - СтIал маил,
КIел тавуна, шаир хъайи.
Кулакариз экуьгъ ийиз,
Кесибариз куьмек гайи.

Заз патавай акур кас туш,
Ктабрай чи чир хъайид я.
Адан шир кIел авурла,
Заз буба хъиз кIан хъайид я.

Сулейманан хтул я зун,
Са булагдай яд хъвайид я.

А булагдай хъвайи а ци
Заз виртIедин дад гайид я.

Заз Сулейман акуначIан,
Чирвилеркай пай гана хъи,
Къурбанд хъайи Аллагъдини
Дуньядал сагъ чан гана
хъи.

А Сулейман вучиз къенай?
Чилик кутаз гъайиф тир ам.
Гъар патухъай хъиз шиир,
Лап камаллу ариф тир ам...

СтIал Сулейманан - 150 йис

Шаирдин тIвар дуьнья кьван я!..

Мердали ЖАЛИЛОВ

(Эхир. Эвел - 20-нумрада)

Халкьарин гьурметар

Советрин писателрин Сад лагъай съезддал авур рахунри (келай шиирри) Сулейман XX асирдин Гомер тирди субутна. И тIвар адаз пролетарин писатель Алексей Максимович Горькийди гана. Сулеймановедри кьейдзавайвал, адакай кьван кьиметлу келимаяр лагъанвай мад гьич са шаирни, гьикаятчини дуьньяда авач. Идан шагидвал шаирдин 100 йисаз талукъ яз 1969-йисуз, Москвада, Крем-

лдин колонный залда кьиле тухвай зурба мярекатрини ийизва. А вахтара ахтын мярекатар а залда лап зурба векилриз тешкилзавай. Адан ктабрин тиражар Дагъустандин халкьарин кьадардилай алатзава!

Чехи Россияда Сулейманан тIвар Москвадилай гуьгьуьниз маса шегьерра-Волгоградда, Элистада, Кисловодскда, Пятигорскда, Владикавказда (Орджоникидзе шегьер), Новороссийскда, Владивостокда, масанра машгур я.

Виринра адан тIварунихъ янавай куьчяр, культурадин идараяр, гимияр, кивалер ава.

Волгоград шегьерда, Ватандин Чехи дяведин кьурбандриз Мамаеван тепедал хкажнавай мемориалдин цла шаирдин хва Мусаибан тIварни кьизилдин гьарфаралди атланва. Мусаиб ина 1942-йисуз телеф хьана.

Кисловодск, Пятигорск, Орджоникидзе, Элиста шегьерра шаирди неинки ял яна, курортра вичин сагъламвал мягкемарна, гьакI анра тешкилай хейлин мярекатра (совещанийра, съездра, гуьруьшра) иштиракна. Абурукай шаирди лап метлеблу эсерарни теснифнава.

Новороссийск шегьерда Ватандин Чехи дяведин залан йисара кана амуькай чи танкарай шаирдин ктабар жагъай чкадал адан тIвар алай куьче хьанва. Сулейманаз кьетIен гьурметар гьана ийизва.

Пятигорск шегьерда шаирдин дуст ва секретарь хьайи писатель Эффенди Капиева "Шаир" ктаб кьейдини рикIел хуьн кутугнава. Ана хейлин йисара Сулеймана Гьабибаз (Эффенди Капиеваз) багъишай лезги чуьнгурни хвена.

Эффендин уьмуьрдин юлдаш Наталья Капиевади а чуьнгур, 60 йисан юбилей

кьейддайла, Расул Гьамзатоваз багъишна. 2002-йисан 18-майди - СтIал Сулейман хайи юкьуз а чуьнгур Расула Агъа СтIалдал хкана, шаирдин музейдиз вахкана. Ихьтин савкъат шаирдин гьиле хуьн лазим я, ам нив вугудатIа, лезгийри - Сулейманан ирссагьибри чпи хкягун лазим я лагъанай...

"Сулейманан чуьнгур" шиир авар чIалай урус чIалан куьмекдалди за таржума авуна. Рагъметлу Ибадуллагъ Гьажимирзоевич Тагьирован теклифдалди. А эсер чи антологийра гьатнава.

Россиядилай кьеце СтIал Сулейманан тIвар, винидихъ лагъанвайвал, Азербайжанда, Гуржистанда, Туркменистан-

да, Узбекистанда, Къазахстанда машгур я. Ибура Украина, Белоруссия, Молдавия, Эрменистан, Германия, маса уьлквейарни алава хъжезва. Виринра шаирдин эсерар гьа халкьарин чIаларалди чап авунихъ галаз сад хъиз, хейлин чкайра шаирдин тIварунихъ куьчяр, идараяр янава, адан юбилейр кьейдзава. Къазахстанда дагъдин са куклушдал Сулейманан тIвар ала.

Ингье гьикьван чехи ва муракаб карта (географиядин ва тарихдин) чи чехи арифдардихъ, камалэгълидихъ аватIа! Ам чируни, ихьтин карта-схема тукьлуьруни, клубра, библиотекайра, мектебра ам аквадай чкадал хуьни чи несилар халисан ватандашвилдин руьгьдаллаз тербияламышда. Зун художник туш. Халисан художникри ихьтин карта тукьлуьруни, ам чапдай акьудунигъ зи умуд ква.

* * *

Шаирдин тIвар дуьнья кьван я, дуьнья кьван! Кесер вуч я адан руьгьдихъ авай кьван!

Материкар кивачел адан кьарагъда!

Океанри гьайбат адан сурагъда!

Ажеб ава адан чIала верцивал!

Алмасривай кьачуна жед хчивал!

Гьар са гаф я са кьаш цIарце заргардин!

Саз рахада акьван сеслуз, азгардиз!..

Дуьнья тирвал кьекъевезва сес шаирдин.

Лезги Гомер - сад я акьван магьирди!

Юбилейрай юбилейрихъ фида чун!

Ви гьамгади - ви чIала мерд хуьда чун!..

14.05.19

Пакизат РАГЪИМХАНОВА

Мани

Сулеймана лагъай чIалар Шалбуз дагъ хъиз винава. Чехи шаир, халкьдин дамах, Вун гьамиша риклева.

Камаллу тир ви гьар са чIал Чи риклера авазва. А девирдиз авур айгьам Кьенин юкьуз аквазва.

Ви кьапудиз кьецI гузавай Гьар са алчах терг хуьрай. Вуна кхьей чIаларикай Душман чIухдай верг хуьрай.

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

Сулейманаз

Сулейман дах, ваз кьве девир акуна, Сад лагъайда ви чан,

жигер кайид я. Къуьне гьебе, хурал чуьнгур, саз кьуна, На халкьариз шадвални бахт гьайид я.

Дидедин нек ваз тухдалди жагъанач, Шек аял яз, вун фахъ кьекъевез гьат хьана.

Камалэгълидикай - лезги шаирри

Дербентдани, Генжедани Бакуда. Ваз гьахъсузвал, залумкарвал акуна.

Фекьиярни, судуярни кавхаяр, Сифте кхьей шиирралди на кана. Кесибарин иви хъвазвай залумар Халкьдин кимел, азгунар яз, на гьана.

Октябрдин инкьилабдин нурари, Кесиб синиф ишигълаван авуна. Сулейман дах, ви гьахълу тир чIалари

Цийи дуьнья ашкьидалди кьабулна.

Ви шииррин жавагьир тир чIалари Фяле, лежбер, пайдахар хъиз, хкажна.

Винел патай чIулав канаб тир абур, Кьене патай ипек тирди кьалурна...

САЖИДИН

Кьве дуст

Сад Сулейман кьакьан Кавказ дагъларай, Ван хкажай шаир Совет властдин. Сад Жамбул, Азиядин яргъарай, Ван хкажай акын хци алмасдин.

Абур кьве кас хьанай эвел кьилерин, Векилар яз зегьметчи тир эллерин!

Кьве шаирни эвел кьилляй кесиб яз, Са шад тир югъ акун тавур ксар тир. Совет власть кьисметдай хъиз

несиб яз, Гьукум цийи тестикъ хьайи йисар тир,

Билбил хьана гатфар акур Сулейман, Жамбулазни жагъана риклин дарман!

Чеп чпивай яргъал тиртIан мензилриз, Кьведанни сад тир мурадар, хиялар.

Руьгьламишиз, азиятар кьезилриз, Кьведазни хуш тир советрин аялар. Сулеймана багъишна чан ватандиз, Жамбулани гьурметна гьар инсандиз!

Чан аламаз акуначтIан сад-садаз, Рикляй-риклиз рекьер авай шаиррин. Залум ажал кьисмет хьана фад

садаз, ЦIарар амаз алапатдин загьиррин. Сулеймана, рикIел алаз дуст

Жамбул, Вири дердер авунай вичел кьабул!

рихда поэзиядин чIал чидайди хъиз гьатнава.

Сулейман Сулейманова зи гафар куьтягун вилив хуьзвайда хъиз:

- Ачухдиз лагъ ман, вун ви бажанах шаирдал илифнава, - хуьурена, зи куьунел гьил эцигна.

- Ваь, стха. Бажанахдал зун пака илифда. Кье зун и куьнедиз атуни себеб, михьи чкадилай са гьа-павай накьв пекиник кутуна, 150 йис тамам жезвай шаирдин Махачкъалада авай "эбеди кивалел" фин я. Къуй адан экуь руьгъ мадни шад хуьрай!

- Ажеб сувабдин кар жеда! - рази хьана дуст. - Вун хьтин «бажанахдиз» агъзур сеферда баркалла!..

...Махачкъала шегьер. Тарки-Тау дагъдин ценерив, Каспий гуьлуьн кьерехдавай багъда фарахъатнавай чIехи шаирдин сурал жував гвай накьв вегьена, са клунчI атирлу цуькверни эцигна, руьгьдиз дуьба кIелна. Ахпа гуьмбетдиз икрамна, КцIариз, СтIал Сулейманан куьнедиз хутахун патал са капаш накьвни инлай вахчуна. ТIвар-ван авай шаир Расул Гьамзатован гафар хтана зи рикIел: «Дагъустандин вири шаирар Сулейман Стальский райондай, Агъа СтIалдилай я. Вучиз лагъайтIа, анаг поэзиядин Мекка, Дагъустандин Эллада я».

РикI дамахдиди ацIана зи. Эхъ, за мад сеферда кьатIана, Дагъустандин чIехи абур СтIал Сулейманан кечмиш хьанватIани, кьенвач. Ам гьар садан рикIе яшамиз жезва! Гьар са халкьдихъ галаз, хайи хва хъиз, авсиятда ава...

За кьатIана хьи, са пата - вичел лепа алай, а кьил таквар рехи Каспий, муькуь пата, гуьлуьн кьерехда - са стIал... СтIал Сулейман! ЧIехи гуьл ва зурба гуьмбет санал ала!..

Зи "бажанах"

Гьасан ХАСИЕВ, КцIар

КцIар шегьердин тик рекуьз ухар куьнедай винегди зун СтIал Сулейманан куьнедиз экъечзава. Ина кьекъевез, эгълийрихъ галаз суьгьбетарун гьамиша хуш я заз. На лугьуди, исиятда зал кьилел хьичкидин бармак, тандал клурт, кивачел шаламар, мецел шир алай СтIал Сулейман дуьшуьш жеда:

УстIарар я куьче-куьче, Гьардаз ава вичин пеше. Пенжерайра буьлуьл шуьше, Гьаят, балхун, утагъ ава...

Дугьриданни, зал Сулейман гьалтна. Амма шаир СтIал Сулейман ваь, Сулейман Сулейманов - зи куьгьне хванахва.

- Саламалейкум, Сулейман стха, гьакI я кивалахар? Хизанри вучзава?..

- Алейкумсалам, стха, хьсанзава. Кивализ ша тIун...

- Валлагъ, стха, СтIал Сулейманан и куьче заз хайи кивал хъиз багъа я. Ина яшамиз хьунал куьн бахтлу я, - ачухна за рикI.

- Вун гьахъ я. Зазни шаир гзаф кIанда. Зи кивале СтIал Сулейманан "Хкягъай эсерар" ава. А ктаб ва цлакай куьрсарнавай шаирдин чIехи портрет за багъа савкъатар хъиз хуьзва. Кивализ илифай мугьманриз дамахдалди шаир Сулейманан шиирар кIелзава, марагьлу ихтилатар ийизва.

Вазни са суьгьбет ийин. Шаирдивай са жегьилди хабар кьуналда: "Дуьз лагъ, Сулейман дайи, куьгьне вахтар хьсанбур тирни?" Къуьзуь шаирди лагъаналда: "Куьгьне

вахтар хьсан тирни, пис тирни заз чидач. Зулуматдин вик гардандал алаз, завай, кьил хкажна, ачух дуьньядиз килигиз хьаначир. Гила, шукур хуьрай, демократиядин девир я лугьуда. Чавайни, азаддиз нефес кьачуна, дуьньядин кьуд патаз килигиз жезва. Лагъ, бес им хушбахтвал тушни?"

Шаирдин тIварун стха Сулейман Сулеймановахъ яб акална, за жув и куьнедиз атуни макьсад ачухарна:

- Ваз чизвани зунни СтIал Сулейман бажанахар тирди? Зи умуьрдин юлдаш Сарани шаирдин кьари Марият Нежефхуьрйя я. СтIал Сулеймана зи балдуз Мариятаз вуч лагъанватIа яб це:

Бахт юзана, атана зун И жигьирдиз, акваз кланз вун. Куьуьлер дигмиш гьа ви дугун Заз я женнет, багъ, Марият.

Сулеймана ахъайна ваз, РикIин гьарай гьа икI гьараз. Дад-бидад, вун лувар хуьхъ заз, Тамир вилел нагъе, Марият...

Куь кьейбуруз рагъметрай. Зи рагъметлу апай (иранбуба) Мегьамеда лугьудай хьи, вичин буба Сефибегни СтIал Сулейманан буба Гьасанбег кIеви дустар хъайибур я. Гьа и чун хъиз. Сефибеган сихилдай гьисабзавай Марият лагъайтIа, касни авачир етим руш тир. Адан буба Жиннетхан чатун устIар тир лугьуда. Кьисметди Мариятни Сулейман сад-садав агудна.

Эгер пайгьамбар Сулейманан тIвар кьушарин чIал чир хьуналди Къурьанда гьатнаватIа, бажанах шаир СтIал Сулейманан тIвар та-

Веревирдер

Тух вучиз жезвачтла?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделедин редактор

Ихтин суал чи обществода инсанрин саки вири кьатарин чпин вилик эцигзава. Дугьриданни, инсанар, иллаки члехи пулар, кьуватар, мумкинвилер, кьуллугьар чпин гьиле авайбур садрани тух жедайди хьиз туш.

Жуван фикирар за и мукьвара гьилиз атай "АиФ" газетдин са шумуд нумрадай клелай материалрал бинеламишзава. Уьмуьрда аквазвай мисаларни гзаф я.

Тух тахьун нефсинин хесет я. И кардикайни чи саки вири арифдар шайри чпин эсерра лагьанва. (Е.Эмин, Кь.Саид, Р.Али, СтIал Сулейман ва мсб).

Урусин классикада нефсинин лукларин лап вини дережадин кьаматар А.С. Пушкинан, Н.Гоголан, М.Е.Щедринан эсерра гьалтзава. Марксизмдин илимда нефс кьати хьун капитализмдин кьурулушдин кьилин идеология, дибдин кьуват тирди субутнава. Яни кьанихвал хьусиятдихь (девлетдихь) галаз сих алакьада ава. Капиталист вичин хьусият хуьн ва артухарун патал женгина тахьайтIа, ам кватда, терг жеда. Гьавилияй лагьанвайди я: "Жанавуррихь галаз яшамеш жез кланзаватIа, гьабур хьиз кьувни яна кланда".

Хьусиятди чи общество ахьтин кьатариз пайнава хьи, виликрай абурукай анжах махарай ва я тарихдин бязи ктаб-рай ван жедай.

Дугьриданни, олигархар, банкирар, чиновникар, сенаторар, карчиар, бизнесчиар, менеджерар, коллекторар... Ибурун гуьгьуьна куьлуь кьуллугьчиар, арачиар, алверчиар, селемчиар ва масабур ава.

Пуд лагьай кьат чилел кIвалахзавай фьайери, лежберри, малдарри, чекмечийри, пинечийри, ахпа кьат кьекьверари, гьилибанри, кьабачийри ва масабур тешкилзава. Зун хьтин кьелем-ктаб гьайбурни, культуработникарни, скальпель гьайбурни, кьилдин са кьат я. Куьрелди, виликрай лугьуз хьайивал, туьрез гьай сада ирид кас тIуруар гьайбур гьалтзава. Гуж нел ацалтзава? Гьасятда лугьудатурьрез гьайдал, яни шей гьасилзавайдал. Адав гьай туьрезни, яцарни, чилни чараданбур я эхир?..

Кье юкьван таьминвал авайди пака кьекьверарик кваз аквада. Куьлуь лавкаяр гьайбур «супермаркетар» гьайбур туькуьнда. Мад недай затIа амачирла, "суперри" чпи чеб "нез" башламишда...

Бес чиновникар? Депутатар? Кьуватдин кьурулушар?.. Государстводи абур "битмишарун" ва хуьн патал махсус законар кьабулнава. Абурукай хана рахунни кьадагья я.

Хьусият чина садавайни хуькуьриз, кьагьиз тежедай эменни ва сир тирди Конституциядин сад лагьай кьанун яз кьабулнава. Адалди алверун хьусиятчиарин чпин хуш ва кьанун я. Гьина кланда тIани, хуьх ви девлетIа Гьавилияй чи чилерин, ятарин, вири девлетрин иесияр са гьина ятIа кьецепата яшамеш жезвай ксарикайни хьанва. Асул пай пуларни (долларар, еврояр) гьа яргьара, чара банкара хуьзва. Хьусиятчиар вичиз хийирлу чкада.

Чи Госдумадин депутатри девлет гьайбуруз пуд лагьай сефердани "амнистия" (менефис, тахсирдилла гьил кьачун) малумарнава, амма иниз, а девлет кIватIнавай, чпи гилани кьечезвай чкадиз хьизвач. Тух жезвач, кичлезва квахьиз чпи кIватIайди, тарашайди...

Девлетар виридалайни гзаф авай, гьакьван гзаф гьасилни ийизвай чи уьлк-

веда газдин, нафтIадин, электроэнергиядин, ибурухь галаз санал цин, фан, якун ва икI мадни маса затIарин, ийизвай кьул-лугьрин кьиметар са кьатда жакьзава. ТIимил ава лагьана ваь, кьецепата абур багьаз кьачузва лугьуз...

Чна ишлемешизавай транспортдин та-кьатрин, чи рекьерин, чилерин, кIвалерин ва икI мадни маса затIарин, ийизвай кьул-лугьрин (ЖКХ-дин) гьакьини цаварихьди физва... Абурун лугьучивалун, кьиметрал зарпанд гьалдун, багьачивал акьвазарун государстводи вичин хивияй акьуднава. Ибур гуя базарди, хьусиятчиари чпи идара авун лазим тир крар я лугьуз-ва. Хьусиятчиари анжах налог гун лазим я. "Налог це - секиндииз кус!" лозунг буш чкадал атанвайди туш. Амма гьа налог гуникай гзаф девлетлуьри чпи кьил кьакьудзава.

Бюджетдиз, маса фондарииз кьезвай пулар, харжар тIимил жезва лугьузва. Белки, гьакI я. Амма чиновникрин, депутатрин, маса-маса вини кьатарин мажибар агьуз хьайи вахт аватIа? Акунани кьез? Газетра гузвай рекьемрай а кар аквазвач.

Усал жезвайди виридалайни зайиф, лап агьа кланин дережадин кьатарин гьал я. Гила гьабурвайни "самозанятай" налог кьачунин" кьанун кьабулнава.

Государстводин кьаюмвилек квай мектебарни, больницаярни, бахчаярни, стадионарни, ял ядай чкаярни яваш-яваш тIимиларзавайди, хьусиятчиарин "кьул-лугьар" артухарзавайди тIебии гьал яз кьалурзава. Хьусиятчиари вичин мектебдиз, бахчадиз бес аял ужуз кьиметдай, вичиз хийир авачиз кьабулдани?! Гьар сад вичив гьай затIа, вичин алакьун, гьатта зигьинни хьусиятдиз (пулдиз) элкьуьриз алахьзава. Бязибур гьатта чпин гуьзелвал (беден) маса гузва... (?) Капитализм, демократия я!

Хьусиятчиарин хушунилай вири аслу я. Гьадаз кланивал тавурдан югь гьанал куьтягьда. Иниз са суд-дувандивайни куьмекиз жедач.

"Вучиз икI хьана?" - суалди кьал кьачузва. Жаваб четинди я, вични тарихда ава. Социализмдин тIебиат инсан мари-фатдин геле твадайди, гьар садан алакьундиз рехь ачуьдайди, "инсан инсандин дуст, стха, арха я" лугьудайди тир. Государство, эхь, халкьдинди тир, тарашчиаринди, олигархинди - ваь!..

Социализмдин девирда бязибур рехь гайи гьалатри хьусиятчиариз рекьер ачухна. Онкологиадин азарри хьиз, михь беден бархунламишна. Н.Хрущев хьтин авантюристри, чпин тахсирар далдаламшун, кьисас вахчун патал лап михь, лап кьуватлу машгьур ксарин кьилиз яд чимна. (Гьич тахьайтIа, Члехи Гьалибвилин Маршал Георгий Жукован кьисмет гьихьинди хьанатIа, рикIел хьун кутугнава). "Куьлт личности" лугьудайда 30 йисалай "перестройка", "гласность", "демократия" гафар "хана". Ибуруни "прихватузациядал" чан гьана. "Гьар садаз - чпин алакьундиз килигна, гьар садаз - игьтияжрииз (ругьдиз) клани кьван!" лозунг (Хрущева майданда тур) кьилиз акьатна. Алакьдайвал тарашна вири халкьдин пай квай девлетар гьар сада. Зайифбур, лугьудайвал, "гьейрат-лубур" кьулухь галамукьна. Ихьтин тарашунри, гьахьсузвилери арадал гьанвай обществодин кьилих нефсининди тахьана, акьулдинди, мари-фатдинди жедали бес?!

Бес вучда? Мари-фат, акьул-камал, гьахьлувал, барабарвал, стхавал, архавал?.. Заз чидач, амма ихьтин эрзиманар, мурадар квахьунихь заз инанмиш жез кланзавач. Яд хьайи вирериз (булахриз) яд хьведайди я лугьузва кьван... Белки, гьакI жен... За клелай са жерге макьалайрин авторрини гьа кардихь инанмишвалзава.

ТIибни пачагь

Шихали БАГЬИРОВ

Лугьуда хьи, дуьньядал алай кьван вири гьайванрин чIалар чидай са камаллу кас авай.

Ийкьарикай са юкьуз ада аялдиз, гьар са кьушран кIараб кутуна, кьеб туйкьурун патал кьушариз эвер гуда. Вири кьведа, са тIиб атанач. Са югь, алатда, кьвед лагьайди алатда, тIиб кьведач. Кьуд лагьай юкьуз, маса кьушар рекье туна, эхирни гьиде тIибни. Вун вучиз атанач, вуна вучиз зи буйругь кьилиз акьуднач? - суал вугайла, кьез клан хьанач лагьана типIре. "АкI ятIа, за ваз пуд суал гуда: вуна абуруз дуьз жавабар гайитIа, за вун азадда. ТахьайтIа..."

Сад лагьай суал. - Дуьньядал аваданлулар пара яни, тахьайтIа, - харапIаяр?

- ХарапIаяр пара я.

- Вучиз? Чаз аквазвайбур бес вири аваданлулар тушни?

- Я камаллу кас, вахт алатIа, вири харапIаириз элкьведайди я...

Кьвед лагьай суал. - И дуьньядал яд пара яни, кьурамат?

- Яд пара я, - жаваб гуда кьушра.
- Вучиз? Чаз аквазвай кьван чкаяр вири кьураматар тушни?

- Вахт атайла, гьа вири дуьнья, яд акьалтна, циз элкьведа...

- Гила пуд лагьай суалдизни жаваб хьайтIа, за вунни, вахь галаз и вири кьушарни ахьайда, - лагьана а касди.

- Итимар пара яни и дуьньядал, тахьайтIа, - папар?

- Папар пара я, - лагьана тIиб кьушра гьасятда.

- Вучиз? И чаз аквазвайбур бес вири итимар тушни?

- Ваь, - лагьана типIре. - Папар чIалаз килигзавай итимарни бес папар тушни?..

Камаллуда, вичин пелел тIуб эцигна, им "зав лагьанвай ихтилат я" лагьана, вири кьушар азад хьувуна...

СССР-дин гьакимривай Горбачевни Ельцин патал тIиб хьтин са кьуш жагьуриз хьанач. Папарин чIалалди а залумри и зурба дуьньядин ругудай са пай тир кьудратлу уьлкве чукурна хьи...

Кьуруш

Нефсали

Хьайи агьвалат

Рамазан ДАДАШЕВ

Виликдай дагьлук са хуьре кьакьан буйдин, гьаркьуь кьуьнер авай, вичик гамшидик хьиз кьуват квай са жегил-жаван яшамеш жезвай. Залум кьуват хьиз, адак гзаф тIуьнни квай. Кье буханка факай адаз гьич пиллагьни жедачир.

Ийкьарикай са юкьуз и пагьливандин руфун пис тIа жеда. Ам духтурдин патав фена.

- Валлагь, чан духтур, заз мад вуч хьанатIа чидач, и зи руфун, ял тур цел хьиз, дакIунва. Бегьем нефесни акьатзавач, пис тIариз, акьвазизни жезвач.

- Яда, ваз мекьиз-затIа хьанвани, тахьайтIа, кьан тийидай шей-мейь на тIуьнатIа?

- Зак мекьивал, духтур, гьеле-меле акатайди туш. Амма хьчадин гуьрзеяр (пичекар) за руфунни чIакьдалди тIуьна!

- Пагь, дуст кас, абур жагьанайтIа, зани са бадида авайбур недай. Ваз хьчарик квай кьван витаминар чидач... е! Акьваз-акьваз, белки, чIуру хьач-мач акатнатIа? Де лагь

кван заз, вуна мус ва гьикьван гуьрзеяр тIуьнатIа? - жузуна духтурди.

- Дуьз лагьайтIа, духтур, са синида авайбур сенфиз, зкуьнахьни - гьакьванбур...

Мягьтел хьайи духтурди лагьана:

- Яда, вуна зарафатар ийизвайди яни? Я хизан сагь хьайи кас, гьакьванбур са вуна тIуьна?..

- Абуру куьлуь-шуьлуьяр я - е, чан духтур.

- АкI ятIа, вун халис "обжора" я ман, залумдин хва. Гзаф тIуьн бедендиз зиян, хата я. Чан харапIа. Гила алад, атIа кушеткадал кьаткук кван, зун ваз тамашдайвал.

Духтурди мукьуфдивди начагьдан сифте руфунин гьал ахтармишна, ахпа адавай сив ахьаюн тIалабна. КилигайтIа, касдин туьтуьхда сагь са гуьрзе амай! "Им вучтин аламат я зи вилериз аквазвайди?" - тажубвална духтурди.

Ахпа руфунал гьил илисна. Пагь, кьез акунайтIа, кьатканвайдан сивай сагь са гуьрзе садлагьана кьецихьди гадар хьана, гар акьатай руфунни элекьна...

ТIал квахьай нефсали дири хьхьана.

Духтурди явашдиз ухьт аладарна ва зарафатдивди лагьана: - Зи кIвалахунин 25 йисан девирда ихьтин "начагьди" зал сифте сеферда гьалтзава. Ваз Аллагь куьмек хьуй, чан начагьди. Мад акьван гуж гумир жуваз...

Диванан хиялар

Гьемдулагь БАБАЕВ

Хьивегьунрал рикI алай Кьембералиди, цийиз кьачур чил фикирда аваз, вичи ана вирибуруз чешне жедай бегьерлу багь кутада, кIвалин вилик квай гьечли бустанда гьар жуьре няметар цада лугьуз, геренгерен хизанрин вилик ихтилат кудиз хьана.

Уьмуьрдин юлдаш Назханума лугьуда: - Я чан итим, гьар виш грамм ички галукьайла, алатна рахазва вун. Жувалай алакь тийидай крар хиве кьамир. И ихтилатар виш сеферда ван хьайибур я. Са маса ихтилат ая...

- Я уста Сефиханан руш! Ваз зун гьикI аквазва? Багьманчивилин рекьий за вири агрономрив чип вугуда! Заз ни тарс гайиди ятIа чидани? - Садлагьана адак хьвер акатда. - Валлагь, са кар хтана зи рикIел. Рагьметар хьуй Гьажимурад халудиз. Зурба кас тир ам. ЦIвелин тарцин тандай тIекв акьудна, кьвалавай кьечинавай кицик таран хел адан тIеквендиз сухнай. Кицики гьа тарал бине кьунай. Садра акуна хьи, цIвелин тарци кицикар гьана, цилни авачир кицикар! Бес им аламатдин кар тушни? Гьахьтин аламатар захьни ава!..

Са геренда ам фикирди тухвана. "Жу-

ван кIвалаяй кIвач хайила, кьецелай кьил хада лугьуда. Куьне зал кьимет эцигзавач", - лагьана, пуд лагьай бокал бушарна. Гила ам кIвачел акьалтда, "Назханум - гьарайда, - пер гьинава? Заз бахчадиз физ кланзава!.."

- Я итим, ша вун Аллагьдиз килиг, ички хьвана феий рекьик берекат жедач. Архайиндиз, пакамахь фад кьарагьна, вач. Кье жуваз ял ягьа.

- Ваь. Зи рехь атIузвай папаз за инсафдач! Пер гьинава!?.. - кунширииз ван кьведайвал гьарайна Кьембералиди. Эхирни, патав гьай хтул Сефералидай сес акьатна: - Я чан члехи буба, вун геренгерен багь кутада, бустан туйкьуьрда лугьуз рахазва. Ви меслят писди туш, чунни ваз куьмек жеда. Зи са суалдиз вуна жаваб це. Ваз чи кIвалин маларни, верчер гьиниз акьудиз кланзава?

- Санизни, гьа хуьзвайвал хуьда ман.

- АкI ятIа, вибур Диванан хиялар я. Малар гьатай багьни кьий, верчер гьатай бустанни! Баде гьахь я. Вун бадедин чIалаз килиг, - лагьана, члехи буба секинарна.

Кьембералидлай ухьт алахьна: - Дуьз лугьузва хтулди. Маларни верчер хуьн хьсан я. ГьакI ийида за, - лагьана, дивандал яргьи хьана, ширин ахвариз фена...

Кар алай месэлайрикай рахана

Жасмина САИДОВА

Ислен юкьуз информациядин “Дагъустан” агентстводин майдандал республикадин СМИ-рин векилрихъ галаз РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель - хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министр Абдулмуслим Абдулмуслимов, и ведомстводин мелиорациядинни механизациядин управленидин начальник Нисред Нисредов ва экономикадинни финансин управленидин начальник Гьажимуррад Энхов гуьруьшмиш хьана.

А.Абдулмуслимова мярекат РД-дин агропромышленный комплексда авай гьаларикай суьгьбет авунилай башламишна. “Хуьруьн майишат Дагъустандин экономикадин виридалайни важиблу хилерикай сад я. И хиле виш агъзуралди дагъустанвийри зегьмет члугвазва, ам абурун асул кеспидиз элкьвенва. Республикадин хуьруьн чкайра 1,5 миллион кас, яни зегьметдиз къабил ва экономикадин жигьетдай активлу агъалийрин 30 процент яшамаш жезва. РД-дин АПК-да республикадин производстводин 12 процент асул фондур, хуьруьн майишатдин 800-дав агакьна тешкилатар, гьа жергедай яз 11,5 агъзур КФХ ва 440 агъзур ЛПХ ава. 2018-йисан нетижайралди РД-дин хуьруьн майишатди гьасилзавай санлай къачурла суьрсетдин къадар 124 миллиард манатдиз барабар я. Адакай 59,2 миллиард манат - набататчивилин, 64,8 миллиард манат малдарвилин хилерал гьалтзава”, - малумарна ада. Министрди къейд авурвал, алатай ийсуз РД-дин АПК-дин бязи хилера са жерге агалкьунар хьанва.

- Малум тир делилралди, лапагрин суьруьдин къадардал гьалтайла, республика уьлкведа кивенклевечи чкадал ала. Къейд ийин, алатай ийсуз чна Дагъустандихъ авай малар, лапагар ва цлугьер цийи килелай гьисаб хьувуна. ИкI, 2018-йисан 1-декабрдин делилралди, республикада 4,6 миллион лапаг авай, абурукай 3 миллиондилай артух диде хипер я. Им суьруьяр хуьнин жигьетдай хьсан делил яз гьисабиз жеда. Хипехьанвилин хел вилик тухунин нетижеда чах са къадар агалкьунарни хьанва. Дагъустандин лапагрин яклу гьам уьлкведин маса регионрин, гьамни къецепатан уьлквейрин базарра лайихлудаказ машгурвал къазанмишна. 2018-йисуз чна къецепатан уьлквейриз маса гузвай лапагрин яклу гьадар 20 сефердилай гзафарнава. Инал заз са кар къейд ийиз кланзава. Бязи чи агъалийри лапагдин як багьа хьун ам къецепатан уьлквейриз маса гуз башламишунихъ галаз алакьалу ийизвай ванер-сер акьуднай. Им гьахьлу ихтилал туш, вучиз лагьайтIа, маса базарриз рекье твазвай къадар, республикадин лапагрин санлай къачур къадардив гекьигайла, лап тIимилди я - 4 агъзур тонн (тахминан 150 агъзур лапаг). Кьиметрикай рахайтIа, къейд ийин, и йикьара чна Махачкъаладин 2-нумрадин базар ахтармишна. Малум хьайивал, ина лапагдин яклу са килограмм 380-400 манатдай маса гузва - им, зи фикирдалди, кутугай кьимет я. Инал заз алава хьийиз кланзава,

къецепатан уьлквейрин базарра неинки чи лапагрин яклу, гьакIни дуьгьудин машгурвал гегьенш жезва. И мукьвара чна прунз гьалдай мад са завод ачухнава ва гила чи дуьгьуь Тажикистандиз, Узбекистандиз ва Азербайжандиз рекье твада, - лагьана министрди.

Малум хьайивал, гьасилзавай майвайрин ва ципицрин бегьердин къадардал гьалтайлани, республика вилик жергейра ава - 2-чкадал ала. Идалайни гьейри, РФ-дин дигидай вири чилерин 10-12 процент чи республикадал гьалтзава. Министрди хабар гайивал, алай вахтунда мелиорация хуьруьн майишатдин хиле кар алай рехъ яз хьанва, гьикI лагьайтIа, зиянкар цлугьерихъ галаз сад хьиз, мелиорация усал хьунини АПК вилик тухунин кардиз виле акьадайвал къеци гузва, ам хаталувилик кутазва.

“Мелиорация хьайитIа, тегил жеда, тегил хьайитIа, алафар жеда, алафар хьайитIа, малдарвал жеда”, - инанмиш я министр.

А.Абдулмуслимов цадай никлерин месэладални акьвазна: “Чи республикада цадай никлер яз чара авунвай 470 агъзур гектар чил - им чи лежберрин кьизилдин фонд я ва чна и чил менфятлудаказ ишлемишунин месэладиз кветен фикир гузва. 2018-йисуз чалай зулун магьсулар цун патал алава 8,7 агъзур гектар чилер ишлемишиз алакьна. Гьа са вахтунда республикада, и ва я маса себебар аваз, 103 агъзур гектар кьуьгьверар ишлемишунин месэладиз кветен фикир тагун себеб яз, кул-курси кьунва ва я абур малар хуьнин нетижеда вижесузбур хьанва. Абур къайдадиз хьун патал чна вири серенжемар къабулзава”.

Министр къватIзавай бегьер гьялуни месэладални акьвазна. Ада хабар гайивал, ихьтин продукциядин къадар артухарун патал алава 150 миллион манат чара ийидайвал я. “Республикадин Кьили гьахьлудаказ къейд авурвал, набататчивилин хел малдарвилин хилелай са къадар гуьгьуьна ама. И месэла чавай дигидай чилерин майданар артухаруналди гьализ жеда. Гьаниз килигна, республикада мелиорациядин хилез 500 миллион манат пул чара авунва. И кIвалах лизим къайдада кардик кутурла, чавай агъзур гектарралди хуьруьн майишатдин чилер ишлемишиз хьжеда ва, месела, прунздин лакарин бегьерлувал са гектардай 50-далай 70 центнердив агакьдалди жьажиз алакьда”.

Нисред Нисредова хабар гайивал, къабулзавай серенжемарин нетижеда 2020-йис алуькьдалди гьасилзавай хуьруьн майишатдин суьрсетдин къадар 1 миллиард манатдин артухариз, 120 майишатда дигидай цихъ галаз алакьалу гьалар хьсанариз, 2 агъзур гектардин майданда мелиорациядин цийи сетар туькьуриз, гьакIни 6 агъзур гектардин чилерал алай объекттар цийикIа туькьур хьийиз жеда.

Пресс-конференциядал гьакIни зиянкар цлугьерихъ галаз жег члугунин ва и рекье вилик пад къадай серенжемар къабулинин, тIебиатдин бедбахтвилерикди хуьруьн майишатдиз гузвай зарар эвез хьувунин, жегьил карчийриз субсидияр ва грантар гунин ва са жерге маса месэлайрикайни рахана.

Цийибуралди эвезда

Амина МУСЛИМОВА

Алай йисан эвелрилай Дагъустанда электрический сетра квахъзавай электроэнергиядин къадар тIимиларун патал туькьурнавай программа уьмуьрдиз куьчуьрмишиз башламишна. И кIвалах 2022-йис алуькьдалди кьилиз акьудун планламишна. Алай вахтунда сифтегьан ахтармишунар кьиле физва ва чарасуз лизим серенжемар гьихьтин бурятIа тайинарзава.

Идакай республикадин массовый информациядин такьатрин векилрихъ галаз хьайи гуьруьшдал “Россети” ПАО-дин Махачкъалада авай “Центр технического заказчика” АО-дин кьил Александр Лейнвебера суьгьбетна. Ада хабар гайивал, программа уьмуьрдиз куьчуьрмишунин кIвалах къе паюникай ибарат жеда.

“Сад лагьай пай чна 2019-йисан эхирдалди кьилиз акьудна куьтягдайвал я. И вахтунда проект кьилиз акьудиз башламишдалди вилик авуна кланзавай вири кIвалахар тамамарна куьтягда. Кьилди къачуртIа, республикадин вири сетар ахтармишда. Алай вахтунда и кIвалах са шумуд районда кьиле физва ва июндин юькьвералди акьалтIардайвал я. Кьвед лагьай пай проектда къалурнавай кIвалахар кьилиз акьудуникай ибарат жеда. Тамамбур тушир делилралди, программа уьмуьрдиз куьчуьрмишун патал 11 миллиард манат кьван чара ийидайвал я. Им сифтегьан кьимет я лугьузва, ам дегиш хьун мумкин я. И такьатрин гьисабдай чна республикадин сетевой майишатдин лап куьгьне хьанвай гьалда авай 70 процент объектрин 30 процент кьван къайдадиз хьун планламишнава.”

Кьилди къачуртIа, 277 агъзур электросчетчик дегишарда, трансформаторрин цийи тахминан 400 подстанция туькьурда, электрикдин тахминан 5,5 агъзур километр линияр цийикIа туькьур хьийида.

И программа кьилиз акьудунин нетижеда Дагъустандин энергетикадин вири кьурулуш рекьемрин системадал элячлун, яни аниз агакьзавай ва ишлемишзавай электроэнергиядал яргьалай гуьзчивал ийиз жедайвал хьун лизим я. Программа РФ-дин Гьукуматди, кьилди къачуртIа, энергетикадин министерстводи чара ийизвай инвестициярин такьатрин гьисабдай кьилиз акьудда”, - лагьана А.Лейнвебера.

Идарадин кьили малумарайвал, ихьтин программа гьиле кьунин къарар РФ-дин Президент Владимир Путин Гьукуматдиз ва Генпрокуратурадиз 2018-йисан эхирра Дагъустандин кудаи шейининни энергетикадин комплексда къайда тунин тапшургуь гайидалай кьулухъ къабулнай. “Дагъустандин сетевой компаниядин хилей 60 миллиард манатдилай артух бурж хьанва. Асул гьисабдай ам муьштерийри чпин майишатар электрикдин линейрик законсуздаказ галкIурунин, электроэнергия гьисабдиз къачудай приборар къайдада тахьунин, алишвершидин объекттар чинеба сетрик кутунин ва са жерге маса себебрин нетижеда кIватI хьанва. Иеси авачир сетар ва подстанцияр пайда жезвай дуьшуьшарни тIимил туш. Гьиле кьунвай кIвалахар куьтягдайла, чна квахъзавай электроэнергиядин къадар 50-55 процентдин тIимиларуник умуд кутунва”, - къейдна А.Лейнвебера.

Кар ана ава хьи, ихьтин программа са шумуд йис идалай виликни (2014-йис алуькьдалди) гьиле кьурди тир. А члавуз республикадин са къадар районра агъалийрин кIвалера электроэнергия гьисабдиз къачудай приборар цийи жуьредин, яни “акьуллу” счетчикралди эвезнай. Амма гуьгьуьнлай, финансин такьатар бес къадарда тахьун себеб яз, и кIвалах акьвазарнай. А.Лейнвебера хабар гайивал, исятда гьиле кьунвай программдин сергьятра аваз, гьабурни дегишар хьийидайвал я. И кар агъалияр патал пулсузди жеда. Ада хабар гайивал, гила эцигзавай счетчикар, са шакни алачиз, сад тир системадик кутада ва абурун кIвалахдал, патав тефена, гуьзчивал ийиз жеда. Гьаниз килигна, ада республикадин агъалийривай дуьздаказ гьавурда гьатун ва манийвилер тавун тIалабна.

Мукьаят хьуниз эвер гузва

ЧИ МУХБИР

“Газпром межрегионгаз Махачкала” компанияди, чеб гуя газдин идарадин кьуллугь чияр я лугьуз, агъалийрин кIвалериз физвай ва абур алцурарзавай тапан контролерин луту-птувилин гьерекатрикай хабар гузвай дуьшуьшар эхиримжи вахтара гзаф хьанвайди къейдзава ва дикьетлу хьуниз эвер гузва.

Малум хьайивал, луту-птуяр, чеб идарадин кьуллугь чияр я лугьуз, муьштерийрин са-са кIвализ физ, ишлемишнавай газдин гьакьи тади гьалда ва гьилей-гьилиз це лугьуз гьавалат жезва. Идахъ галаз алакьалу яз, “Газпром межрегионгаз Махачкала” компанияди агъалийривай дикьетлу, мукьаят хьун тIалабзава. Компанияди рикIел хкизвайвал, контролерди абонентдин истемисхуналди

вичин кьуллугьдин шагьадатнама кьалурун чарасуз я. ГьакIни и ва я маса контролер газдин идарадин кьуллугьчи яни, тушни чирун патал газдалди таьминарзавай карханадин чкайрал алай идарайриз зенг авуна чириз жеда (адресар ва телефондин нумраяр www.mkala-mrg.ru сайтда ава).

Идалайни гьейри, компанияди агъалийриз газдин идарадин гьакьикь контролерризни и ва я маса кьуллугьрай нагьд пул тагун меслятзава. “Эгер куьн ихьтин дуьшуьшрал гьалтайтIа, тIалабзава абурукай тади гьалда полициядиз хабар гун”, - лугьузва малуматда.

Ахцегь РДК - Малик Гъаниеван тварунихъ...

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

(Эхир. Эвел - 20-нумрада)

“Малик Гъаниев заз 1918-йисалай халкъдин арада дуьз чирвилер чуклурзавай, таблугъатчи ва уьтквем яру партизан хъиз, 1920-йисалай РКП(б)-дин Дагъустандин обкомдин милли меслапирин рекъай отделдин заведующий ва 1925-йисалай хъсан художник, драматург ва милли театрдин тешикатчи хъиз чиде. Ахцегъа театрдин дарамат эцигунин, ам гуьзелдиз туькьлурунин, духовой оркестрин кино арадал гъунин ва герек пешекарар гъазурунин кваллахарни Малик Гъаниеван тварунихъ галаз алаквалу я. Адан “Дагъдин лекьер”, “Маргъал”, “Тарлан” тамашаяр халкъ гъавурдик кутунин карда сиясатдин фронтдин зурба яракъар тир. Автордиз районэглийрин арада неинки са драматургдиз хъиз, гъакл Ватан патал вичин чандин, къуватрин гъайиф татана алахъзавай общественникдиз хъиз гъуьрмет авай.

**Абдулла АКИМОВ,
М.Гъаниевахъ галаз санал
кваллахай виликан художник, музыкант,
актёр, гила орденрин сагиб тир
лайхлу муаллим,
1956-йисан 8-август**

“Тестикъарзава хъи, Гъаниев Малик
Чехи Октябрдин революциядин макъ-
садриз вафалу, лезги халкъ, дагъвияр
марксизмдинни ленинизмдин фикиррал

Малик ШАГЪДАГЪВИ

Билбил

Физ хиялдай экуьн шагъвар,
Ахъайда лув - риклин марвар,
Къвазда дагълар ийиз ялвар,
Куьлгейриз кийи серин, билбил.

Шумудни са фена шад (йи)къар,
Шумудни са залум йисар,
Дагъда жейран хътин къугъвар,
Аял вахтар ширин, билбил.

Экуь дуьнья хъана чулав,
Ширин чанди къурла ялав,
Гарданда зи гъатна жилав,
Ийиз лянет дерин, билбил.

Дагъда рахар къизилдин къуш,
Ахкун вун я зи риклиз хуш.
Эй дидардал алай вун, руш,
Ширин чандин, ширин билбил.

Ракъур ийиз куьгъне девран,
Дагъдин эллер хъана гъейран,
Къугъвар синел дагъдин жейран,
Хъана дертлу, эркин билбил.

Акурла вун црада рикл,
Къараяр гуз назлу хуьруьк,
Нивай лугъуз жеда чуьруьк,
Туш ви фикир серин, билбил.

Дидедин сурал

Атана зун кье ви кылив,
Ийиз дердер, ширин диде,
Са къукъу лиф хъиз хвей гъилив,
Гъяз лувар, ширин диде.

Къарагъ диде, сурай къарагъ,
Мурад я зи ахкун ви рагъ,
Дертлу рикл зи жеда чирагъ
Ахкван вун заз, ширин диде.

Фена ийкъар, алатна (йи)сар,
Ширин чандиз зи яна хар,
Нивай лугъуз жеда рахар,
Хъанач дердер, дерин диде.

гъизвай гъавурдик квай виклеьгъ хва тир.
Шагъдвалзава хъи, адан са жерге пье-
сайри, Къиблепатан Дагъустандинни
Азербайжандин театра сегоьнелами-
шуналди, халкъ дуьз рекъел гъана. 1925-
1926-йисара Ленинградда Востоковед-
нидин институтда клелдайлани, ам ви-
ридаз чешне тир. Са шумуд члал чидай,
дуьньядин искусстводикай хабар авай
Малик Гъаниев хъсан таржумачи ва му-
зыкантни тир. Ада большевикрин маш-
гъур “Интернационал” гимн лезги члал-
лалди ва музыкадинни хореографиядин
къайдада эцигна.

И гафарин автордин твар келиз хъанач

Гъуьрметлу клелзавайбуьр, гъайиф
хъи, Шагъдагъви Маликан художествен-
ный яратмишунрин ирс кватл хъувунал
ва ахтармишунал гъеле садни машгъул
хъанвач. Ватандашдин твар эбеди авун-
вач. Гила чна чи гъукумдарри и месла-
диз дикъет гудайдак умуд кутазва. Ах-
цегъ РДК Малик Гъаниеван тварунихъ
ягъун кутугай кар жедай.

Шагъдагъви Малик бажарагълу зарин
тир. Адан къелемдикай “Инкъилабчи
Агъмед”, “Дагъдин лекьер”, “Маргъал”,
“Тарлан” пьесаар (винидихъ хъенвай-
вал, абур сегоьнеламишна), гъикаяар ва
гъаф къадар шиирарни хкатна. Репрес-
сийрин вахтунда гуя “халкъдин душман-
дин” илимдин ва яратмишунрин квалла-
хар, гъайиф хъи, тергна. Амма бязи шей-
эр амукъна. Гуьлуьн дад адан цин са
стлалдайни чир жеда лугъурвал, чна куь
фикирдиз шаирдин бязи эсерар гъизва.

Гатфар хъанва ахъайиз гуьл,
Къарагъ диде, хамир гуьгъуьл,
Гъар пакамахъ рахар билбил,
Я ваз гъасрет, ширин диде.

Алукъна яр ахъайиз гуьл,
Гъар пакамахъ рахаз билбил,
Экъечл вунни сурай суьмбил,
Ийиз незер, серин диде.

Дагъдин кукъваз дигай яйлах,
Дертлу риклин тушни сурагъ,
Ша кье сейри гъар са булаха
Алагуьзли, ширин диде.

Эрзиман хъай дагъдин карван,
Ахкурла зун жеда парван,
Тушни азиз куркурдин ван,
Шехъдай кылихъ сурун, диде.

Къвачин хъана къачуз зегъмет,
Кечмиш къариз ийиз лянет,
Хуш я кье заз ахкун женнет
Чи Ватандин, ширин диде.

Хъанай вахтар чандин ажиз,
Барбат хъайи риклер михъиз,
Дуьньядила тушни азиз,
Ахкун гумар хуьруьн, диде.

Шумудни са ийкъар, йифер,
Гуьзет уна чуьгъаз гъайифер,
Хъана къисмет эхир сефер,
Элхъуьн тийир, серин диде.

Атана зун кье ви сурал,
Ийиз дердер Ватанд хурал,
Назлу-назлу рахар чуьрал,
Са билбил хъиз, ширин диде.

Вили дурна

Цавай цифер элягъзава,
Эй цавай фир, вили дурна.
Зулун къаяр гелягъзава
Зи япарихъ, вили дурна.

Дуьшуьш хъайтла рекъел Кавказ,
Салам це зи элдин твар къаз,

Хъайтла ярди зун хабар къаз,
Муштулукъ це, вили дурна.

Дагъ уьлкведин рахар булаха,
Ава багълар хъай зун сурагъ,
Гъар пакамахъ пеле къар рагъ
Дагълар ава, вили дурна.

Дуьшуьш жеда къакъан дагълар,
Гуьлуьшан тир къизил багълар,
Жейран хътин назлу агълар
Са яр ава, вили дурна.

Дуьньядал хъай вад югъ уьмуьр
Къилля-къилди хъана зунжур,
Нивай лугъуз жеда туш нур
Ахкун яр зи, вили дурна.

Инай яргъал са дерада,
Назлу ярди агъузарда,
Гъар гатфарин и береда
Дагъда рахар, вили дурна.

Къайнар булаха

Зи ашкъи гуьл я сергъятсуз,
Сузамиш хъай риклин булаха,
Еревандин са куркур хъиз,
Рахар мез шад, къайнар булаха.

Шумудни са фена девран,
Назлу риклер ийиз гъейран,
Шумудни са дагъдин жейран
Хъана дертлу, къайнар булаха.

Шумудни са хушбахтвилдин,
Рекъе чан гуз фена эркин,
Шумудни са дертлу риклин,
Хъана къанлу, къайнар булаха.

Зи рикл гуьл я, сергъят течиз,
Ахъайдай цуьк экуьн яр хъиз,
Са гатфарин чубарук хъиз,
Мецел шад тир, къайнар булаха.

Ватан

Эрзиман хъай риклин дигай,
Вун са женнет багъ я, Ватан.
Мескен хъай заз къизил Алтай,
Къвед ла(гъа)й женнет багъ я, Ватан.

Хъанай вахтар хъайи барбат,
Вакай риклин ийиз феръяд.
Несиб хъай зи ахкун ви шад
Гуьзел ийкъар агъ я, Ватан.

Ви ашкъи рикле туна шаир,
Ахъайна лув чаз магъир,
Цифедикай хъайи загъир,
Вун са риклин рагъ я, Ватан.

Пеле ви рагъ, вилера нур,
Лув ахъайдай на шад яз кур.
Дертлу риклин экирдай мур,
Гуьзелприн вун шагъ я, Ватан.

Рикел хъиз куьгъне девран,
Ахкурла вун жедай гъейран,
Гелерай физ кье ви жейран,
Риклин мескен дагъ я, Ватан.

Къизил чуьнгуьр

Эрзиман хъай са гатфарин
Тушни мурад, къизил чуьнгуьр.
Несиб хъайи заз чуьлав къар,
Хъана вун яр къизил, чуьнгуьр.

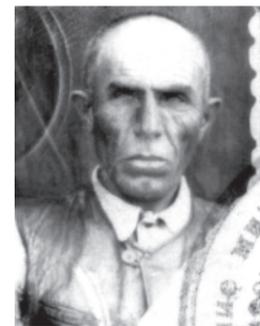
Хъанай вахтар риклин барбат,
Рахар билбил ийиз феръяд.
Нивай лугъуз жеда вун шад,
Риклин хъана сефил, чуьнгуьр.

Алатна (йис)сар, дертлу ийкъар,
Ширин чандиз ядай лап хар
Эхирда ахкун са гатфар
Хъана къисмет гуьзел, чуьнгуьр.

Шангъар ФЕЙЗУЛЛАЕВ

ХАЙИ Ватан душмандикай хуьн патал Къасум-
хуьруьн райондин Хуьпуьхърин хуьряй фронтдиз
40-далай виниз къегъалар, гъафбуьр гуьгъуьллуви-
лелди фена. Абурукай члехи пай (31 кас) элкъве-
на хтанач. Гъафбуьр женгера телеф хъана, бязи-
буьр гел галачиз квахъна. Са къадар хуьруьнвияр,
а къизгъин цяярай акъатна, хирер алаз, гъилер-
квачер галачиз хтана.

Заз кье Сталинграддин патав хъайи къати жен-
герин иштиракчи, “Сталинград хуьнай” медалдин
сагиб **КЪАФЛАНОВ Асланкай** суьгъбетиз клан-
зава.

Аслан 1892-йи-
сан 12-майди кесиб
хизанда диде-
диз хъана. Дагъус-
танда Советрин
власть гъалиб хъайи-
ла, Асланан 25 йис
тир. Гъиле-кваче
къуват авай жегъил-
ди Дербентдин патарив,
Жалгъан дагъдин
ценерив граждани
дыведа ишти-

Асландин рикл авайди

ракна. Дяведилай гуьгъуьнлиз ада яргъал йисара
живедин (ртуть) мядендин (Англиядин хузаинри,
катдайла, хъиткъинарай) заводдин дарамат, пи-
чер гуьнгуьна хтун патал зегъмет чуьгуна. Адаз
“Яру мяден” лугъузвай.

1921-йисуз “Яру мядендин” кваллахар гуьнгуь-
на хтун патал иниз Москвадай пешекарар атана.
Ватандиз тади гъалда живе герекзавай. Пешекарри
сифте нубатда чкадин жемьятдикай хъсан фялеяр
кватна. Абурун арада савадлу жегъил итим Къаф-
ланов Асланни авай. Адан везифа шахтара живе
квай рагарин къатар хъиткъинарун тир. Шахтара
кваллахзавай урусривай адаз хъсандиз урус члал-
ни чир хъанвай. 1936-йисуз хуьре сифте колхоз
тешикна, жемьятди председателвиле Къафланов
Аслан хъана. Сифте хъанвай колхоз идара авун
регъят кар тушир. Бязибуьр колхозар такан тир.
Ятлани жегъил седриди, кье гъил къакъажна, зегъ-
мет чуьгуна. Куьруь са вахтунда “Спартак” колхоз
Къасумхуьруьн районда хъсанбурукай сад хъана.

Дяве башламишнава лагъай хабарди Асланан
рикин къарсуьна. Ам 1942-йисуз, 50 йисан яшда
аваз, хуьре 4 аялни уьмуьрдин юлдаш Ажабат
туна, фронтдиз фена. Гъа сифте ийкъарилай ада
Сталинграддин патарив кыле физвай къати жен-
гера иштиракна. Уьмуьрдин яцла авай Асланаз ихъ-
тин мусибатар акурди тушир. Къуд пата датлана
къизгъин женгер физвай. Агъзурралди инсанар
телеф жезвай, чил-цав, сад-садак какахъна, куз-
вай. Къафлановани и женгера иштиракзавай. Къа-
лураи къегъалвилерай адаз 1942-йисан 22-декаб-
рдиз “Сталинград оборона авунай” медаль гана.

1944-йисан 8-апрелдиз, Украинский фронтдин
минометрин 15-полкунин 35-бригададин телефо-
нист Къафланов “Жуьрэтлувилай” медалдиз ла-
йихлу хъана.

Шабагърин чарче къалурнавайвал, кыле от-
деленидин командир сержант Артемьев Алексей
авай 8 касдикай ибарат тир, телефонистрин десте-
диз батареяр командный пунктунихъ галаз алакъа-
да аваз хуьнин тапшуругъ ганвай. Гатфар алуьк-
навайтлани, хъсандиз чими хъанвачир. Ийфиз лап
мекъи тир. Душманди кевиз къунвай Армянск лу-
гъудай районда, чпин чанарни гъайиф татана, ар-
тиллериядин, минометрин харцин кланик цун кье-
не абуру йифен вахтунда кватл хъанвай симер 8
сеферда туькьлур хъувуна, командный пунктуни
амай батареяриз регъбервал гудай мумкинвал таъ-
минарна. И къегъалвилей абуьруз 8-дазни медалар
ганай.

1945-йисан 6-майди Къафланов Асланан къуь-
нел залан хер хъана, ам госпиталдиз аватна.

Хуьруьз хтайдалай гуьгъуьнлиз ада 6 вацран
политшкола куьтягъна, колхозда гъар жуьредин
къуллугъар тамамарна. А.Къафлановаз “За доб-
лестный труд в Великой Отечественной войне”
медални гана.

Кард къарагъай чкадал цлакул аламукъда, -
лугъузва бубайрин мисалда. Члехи буба Асланан
кваллах адан хтун Аслана давамарзава. Къурагъ
райондин Аладаш хуьруьн администрациядин кы-
ли, члехи бубадилаи чешне къачуна, халкъдиз
къуллугъзава.

Дуствилин муькъвер

Чехи хазина

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Акьулдилай алатайла, инсанриз багъишнавай виридалайни хъсан савкъат дуствал я.

Ф.ЛАРОШФУКО,
Франциядин писатель

И камаллу гафарихъ агъан тийидай са себебни авач. Дугъриданни, дуствал вичихъ кьимет авачир, са куьнигни гекуьгиз тежер, инсанрин рикляй-риклиз рехъ ганвай, зурба, кьени крарихъ тухузвай инсанвилин, жумартвилин, камалдин ери, рафтарвал, акахун, муькьвал я. Гъавилляй лугъунни ийизва: хирер вахтунни сагъарда, дерт-гъам алудиз, кьевяй экъечлиз дуствили куьмекда. Дуствилин сергъатар гегъенш-бур, алакъяр менфятлур тирди чпин гъа-кьикъи краралди субутзавай инсанар казни малум я. Къеве халкъдин векилар, полковникар, кьени инсанар ва дустар Сулейман-Стальский райондай тир **Магъсуб МАГЪМУДОВ** ва Ботлих районгъли **Камил МЕГЪАМЕДОВ**. Къеве касдин дуствал кьеве хуьруьн, районрин, халкъарин дуствилил элкъезва.

Чна шаз чи газетда кхъейвал, зулун эхир-ра Сулейман-Стальский райондин Цийи Ма-къарин юкъван школадай са десте, Магъсуб Магъмудовни кьиле аваз, Ботлихдиз фенай. Райцентрадин 1-нумрадин юкъван школадин

меститель Лацис Оружева, образованидин управленидин начальник Къачабег Аминова ва маса юлдаши иштиракна.

Хванахавилин межлис ачухай Рамиз Идрисова кьетлен ва ажайиб республика тир Дагъларин улкъведикай гаф лагъана: "Чахъ сад хътин адетар, кхьин тавунвай къанунар, милливал ава. Гъа са вахтунда чун жуьреба-жуьре чаларал рахазва, гъар жуьре партал алуьк-зава. Гъардахъ вичин мурад ар ава. Цава авай гъетери, чехибур, гъевчибур я талгъана, экв гузва ва каинат гъейранвалдай шикилдиз гъизва. Чнани, гъевчивилиз, чехивилиз килиг тавуна, хизан, район, республика, улкъве, общество патал зегъмет чуьгузва. И важиблу карда мадни дустлу, сад хуьни чун анжах хий-ирлу нетижайрихъ тухуда. Садвал хуьн чаз бубайри тунвай весини я".

КватI хъанвайбурун вилик кьеве дуст, кьеве полковник экъечлун гурлу капар ягъуналди кьаршиламишна.

- Чун кьеве икI гуьруьш хъунал зун пара шад я, - лагъана Камил Мегъамедова. - Зи дуст Магъсуб Мавлудинович регимлу, кьени, амма секинсуз кас я. Къад ийс идалай вилик Сочи-дин "Салют" санаторийдиз атай гъа сифте юкъуз чун таниш хъанай. Гъанлай инихъ дуствални хуьзва. Са сеферда туьш хъайила, Магъсуба малумарна: "Чи кьеве касдин, хизанрин дуствал тимил я. Чи хуьрерин, районрин арадани хванахавилин, дуствилин алакъя-

масадбурузни, иллаки жегъил несилдиз гьикI эгечна, гьикI рафтарвална кландатI кьалурзава. Тажикрин шаир Кабусахъ ихътин гафар ава: "Къени дуст чехи хазина я". Эхъ, кьени, рикI, гьил, чин ачух, ягъ-намус вине къазвай дустар къвалав хъайила, уьмуьрдин гзаф ме-сэлаяр регъятдиз гъялиз, мадни виликди гъерекатиз жезвайди я. Са рахунни алач, чна дуствилин алакъяр давамарда, мягъкемарда. Ци чна райондин 90 йисан ва XX асирдин Гомер СтIал Сулейманан юбилеяр кьейдда. Гъавилляй Дагъустандин шииратдин Меккадиз атун теклифзава.

- Чна куь теклиф хушвилелди къабулзава, - лагъана Ботлихдин 1-нумрадин юкъван школадин директор Иса Окиева. - Августдин эхирра чи райондин 90 йис, бандитрин дестеяр чукурайдалай инихъ 20 йис тамам жезва. Чна кьезни Ботлихдиз теклифзава. Заз кьеве жуван патайни кьеве дустуниз - Магъсубазни Камилаз сагърай лугъуз кланзава. Абур себеб яз чакай хванахавар, дустар хъанва. Чи тереф районрин чехибуруни хуьзва. Им мадни лайихлу кар я. Чун Дербентда, ина ва ма-къавийрин квалера кьаршиламишай жуьре рикляй акъатзава. Анжах халис дустарилай, риклер ми хъи инсанрилай гъа икI алакъяда.

Дустар, чна дамахзавай са кар мад ава: яргъал йисара чи школадиз къасумхуьруьнви лезги руш Мирзоева Асията регъбервал гана. И баркаллу дишегъли, бажарагълу педагог ботлихвийриз хайи рушни, вахни, ученикриз дидени хъана. Вичин уьмуьрдин 54 йис ада чи школадиз бахшна. Чна куь музейдиз адан портрет, уьмуьрдин рекьяй газурнавай альбомни пишкешзава. Асият Мирзоевна рикелай ра-къуриз жедай инсанрикай туш. Адан алахъу-нар, алакъяр себеб яз, чи школа республикада лап хъсанбурун жергеда гъатна. Къеве чун адан хайи районда ава. Чи дуствал чи аялрин бахтлу жележегдин замин я.

коллективди ва Ботлихдин са шумуд хизан-ди лезги халкъдин векилар хушвилелди къабулнай. Жкевадала, макъавийри цийи хванах-вайриз Лезгистандиз атун теклифнай. Дагъ-вайри гежел вегъенач. Алай йисан 29-апрел-диз чеб рекъе гъатзавайдакай хабар агакъарна.

Магъсуб Магъмудова, школадин директор-дин заместитель Рамиз Идрисова ботлихви-яр къадим Дербент шегъерда кьаршиламиш-на. Гъам муаллимрин ва гъам аялрин хиве къунрайни, абур Кьиблепатан Дагъустандиз сад лагъай сеферда атанвай. Гъелбетда, десте-дин кьиле авай полковник Камил Мегъаме-дов квачиз. Гъавилляй Магъсуб Магъмудова Ботлихдин 1-нумрадин школадин 22-касдикай ибарат дестедиз Дербентдин машгъур Нарын-къеле къалурун кьетна. Са рахунни алач, къе-ледин акунри мугъманар гъейранарна. Авун-вай тагъир мадни тамамди хъун патал ботлих-вийриз Дербент шегъердин гуьзел чкайрикай сад тир Набережний кьерехни къалурна.

Цийи Макъа мугъманар Магъсуб Магъму-дова, Айвар Камилова, Музамудин Магъму-дова илифарна, абуруз лезги халкъдин мил-

яр арадал гъана кланда". Хиве къада, сифте-дай заз и теклиф метлебузди хъиз хъана, амма Магъсуб гъаки тIвар патал гаф сивяй акъ-уддай итим туш. Зани разивал гана ва Ботлих хуьруьн, райондин, школадин гъакимрихъ га-лаз рахана. Абуруни теклиф хъсанди яз гъи-сабна. Нетижа гъихъинди хъанватIа, ингъе кьез аквазва. Зун са кардихъ кьевелай агъунва: ду-ствили чаз гъар са уламда куьмекда.

- Чи халкъдихъ мугъман квалин берекат я, мугъман татай квал тахъурай лугъудай ми-салар ава, - рахана Нариман Абдулмутали-бов. - Гъавилляй чун кьеве пара шад я куьн хътин мугъманар райондиз атунал. Къеве райондин, кьеве халкъдин арада дуствилин муькъвер эцигзава. И кьетлен кардиз рехъ ачухай кьеве полковникдиз заз баркалла лугъуз кланзава. Инсанвилин, кьенивилин, регимлувилин, хванахавилин, дуствилин алакъяр чи хал-къариз гъамиша хасбур я. Кьени мярекатди и алакъяр мадни сихбур, мягъкембур авуниз къуллугъзава. Ботлихдин ва Цийи Макъарин школайрин коллективрин алакъяр кверда-вай мукъва ва гегъенш жезва. Абуру казни,

Рахунрилай гуьгъуьниз Н.Абдулмутали-бова, Къ.Аминова, И.Окиева кьеве школадин чешнелу муаллимриз ва ученикриз гуьрмет-дин грамотаяр, пишкешар гана. Ахпа майдан жаванрин ихтиярда туна. Ученикри манияр лагъана, къуьлерна, викторина къугъвана.

Гуьруьшдилай гуьгъуьниз мугъманар СтIал Сулейманан, Алкъвадар Гъасан эфенди-дин музейриз, АрхитIрин дередиз тухвана. Му-зейрин экспонатри, Кьиблепатан Дагъустандин тIебиатдин гуьзел чкайри, инсанрин риклерин ачухвили, мегърибанвили ботлихвийр гъейра-нарна. Аялри муаллимривай мугъманда мад-ни са шумуд юкъуз акъвазун тIа-лабнай. Амма ахътин мумкинвал авачир. Жаванри адресар, телефонрин нумраяр къачуна. Абуруз дустви-лин алакъяр мягъкемардай рекъер ачух я.

Къейд ийин хъи, гуьруьш чешнелудаказ тешилиник, мугъманар лезги адетралди къа-булуник Цийи Макъарин школадин директор Жасмина Абасовади ва "Каспийскидин дуьм-дуьз механикадин завод" АО-дин генераль-ный директор Имамудин Фатулаева еке пай кутуна.

Бакудай савкъат

"Фири яру шив"

Р.РАМАЛДАНОВА

И муькьвара чи гъиле Бакудай ага-къарнавай савкъат - "Фири яру шив" тIвар алаз аялар патал кхъенвай маха-рин ктаб гъатна. Адан автор Азизрин СЕВДА я. Ктаб 500 экземплярдин тираж аваз чапдай акъатнава. Вижевай клалуб-да авай ам гзаф гуьрчегъ шикилралди чIа-гурнава. Им жегъил автордин къелемди-кай хкатнавай сифте ктаб я.

Вуж я чаз икъван гагъди вичикай са артух хабар авачир Азизрин Севда? И суалдиз жаваб чаз ктаб ахъайзамазди жагъизва: "И ктаб заз хайи чIал гзаф клан-арай, адан иервални верцивал руьгъдик кужумиз тур жуван диде Седакъет Керим-овадиз бахшзава". Шаир, Бакуда "Са-мур" газет акъудзавай бажарагълу публи-цист, тешикатчи, "Сувар" ансамблдин руководитель, инсанперес ва ватанперес Седакъет Къайинбегова Керимовадин руш я ам!

Ктабда гъатнавай "Свас жагъурай къегъал", "Санал тIуьр фу", "Шкъакъ", "Гзаф рахадай паб", "Хъсанвилиз пис-вал", "Хъалхъас баде", "Дуствилин ала-мат", "Фири яру шив" ва маса махар гъатнава. "Санал тIуьр фу" мах иллаки кьетIенди я. Ам гъамиша верци тIуьнар нез вердиш хъанвай хандин хъикай (аял-ри адаз "Ферчин" лакаб ганвай) я. Хабар гъинай? Са юкъуз хандин хъи аялриз ви-чик квалинбурукай хъел квайдакай их-тилатда.

- Эхиз жезмач завай. Гъа сад хътин тIуьнар гьикъван неда? Иифди-югъди вечерен шиш, гъерен шиш, къавурмишай къазра як, яру гъед, вацIун гъед, гуь-луьн гъед, са герендила - емишар. Си-вин иштягъ квахънава зи. Са куьнини дад хузгъмач, - лугъуда.

Гадади "эхи тежезвай вичин дердер" ахъаюнивай, яб гузвай аялрин сивяй яд авахъиз, руфунри къуркъурзавай. Вири-да гъа сакаIа - садра къвани ада незвай затIарикай чпини дадмишуникай фикри-завай. Хандин хъи ихтилат куьтгъайла, Живера лугъуда: "Исятда ви сивин дад дегишарда чна..."

Эверда ада вичин гъевчиIа стха Бар-кадиз, адан япал са вуч ятIани куькуш-да. Барка квал галайвал чукурна фена. Са герендила ам чантада са фуни аваз хтана. Живера а фал кьел кIвахна, серг алтадна, пайи-паярна, вири аялриз гана. Факай са клус хандин хъелни ацалтна. Аялри иштягъиди и фу акI незвай, ада-вайни акъвазиз хъанач. Сергни фу акъ-ван дадлу тир хъи, гадади, вичин хвешив-вал хуьз тахъана, хабар къазва:

- Живер, зун саклани гъавурда акъаз-вач. И сергни фу вучиз икъван ширин ятIа?

- Бес ваз санал тIуьр фу ширин же-дайди чидачни? - жаваб гана Живера...

Эхъ, ихътинди я дуствални санал не-звай фу! Дуствили гъар садаз хъсан иш-тягъ ва гуьзел майиларни хуьдайдал ша-к алач.

"Фири яру шив" ктаб мубарак аву-налди, чаз къелемдин дуст Азизрин Сев-дадихъ яратмишунрин рекъе мадни еке агалкъунар хъана кланзава.

Чи суьгьбетар Умуд са члавузни квудармир

Абдулафис ИСМАИЛОВ

Инсаниятдин вилик Россиядин ва урус халкьдин лайихлувилер лап чехибур я. Вилик фенвай уьлквейрилай алай девирда чун гьикьван гуьгьуна амуькзаватлани, алатай асирда дуьнья терсина вилик финин гьерекаат дуьзгьун терефдихь элкьуьрай Россиядин, урус халкьдин тарихдин тежриба яр-гьал-муьквал зурба кьуватдиз элкьведа, уьлкве вичиз лайихлу тир кьенкьвечи чкадал хкведа ва ада мад сеферда инсаният кьутармишда.

XX асирда масабурхь авачир хьтин члехи лайихлувилер чи уьлкведихь кьвед ава: дарвилерни азабар кьачуна, дуьньяда социализмдин сад лагьайди тир государство - кьудратлу Советрин Союз туькьурун ва дуьнья фашизмдин тлегуьндикай хуьн, михьун. Ибур, кьил хажна, чпел дамахна кланзавай урус цивилизациядин тешипигь авачир агалкьунар я.

Амма Россия такланбуру, гьам уьлкведин кьенепата чи либералри, гьамни Рагьаклидай пата авай душманри лап зурба и кьве вакьиа инкарзава. Члехи Октябрдин инкьилаб ва Советрин социализмдин государство тахсиркарвилез барабар ийиз алахьзава. Эхиримжи вахтара чи тарихдин советрин баркаллу девирдал, халкьдин зурба кьазанмишунар гьисаба такьуналди, ийизвай члуру пропагандадин гьужумар, ам русвагьиз кланзавай алахьунар кьвердавай гзаф жезва. Гьайиф хьби, чи уьлкведикай члуру рахунриз кьенепата арадал кьезвай татугайвилери (месела, коррупцияди, са жерге чиновникрин башибузукьвиле) ва гьакьни Рагьаклидай патан уьмуьрдин кьайдайрал, ивиррал ашукь хьанвай чи са бязи граждари куьмек гузва. Килиг садра, гьикь жезватла. Вичиз яшайишдин вири няметар булвилелди авай С.Собянинан руша, и мукьвара интернетда хабар гайивал, вич Италиядал гуьл хьанвайди ва а уьлкведа яшамеш хьун вичин эрзиман мурад тирди лагьанай.

Гьа ихьтин мурадар ава чи "кьизилдин жегьилрихь", гележегда, мумкин я, уьлкведа вилик-килик жедайбурухь. И члавуз четинвилера авай чи рикьий гьихьтин хиялар фида? Месела, зи рикьик хайи Ватандин хатасузвилез талукь кьалабулух акатзава.

Келна, вири патарихьай хьсан чирвилер авай, члехи кьуллугьар кьунвай чи либералриз инсанрин общество вилик финин кьанунрикай, ам дурумлу хьунин шартларикай ва а шартларикай кьилинбур социальный гьахьлувал ва керчек ачухвал тирди хабар авачиз туш. Генани абуруз чизва хьби, социальный гьахьлувили агьавалзавай обществода вири халкьдин хсусият тир уьлкведин девлетрикай кьилди жуван нефс патал миллиардар чуьнуьхиз жедач. Общество кьве патал (кесиббарни девлетлуяр) чара жедач.

Чаз виридаз чизвайвал, инсанрин жергеда кьати нефс авай, нефсиниз тербия гуз тежезвайбурни ава. Абуруз чеб "сечме, лап вини дережадин инсанар" хьиз аквазва, чеб, амайбурукай хкисна, вине хьана кланзава.

Гила куьне фикир це садра. Шаз гатуз прессади хабар гайивал, са госкорпорациядин кьиле авай касди вичиз Москвада вад мертеба кьунвай, 1229 квадратный метр яшайишдин майдан авай квартира кьве миллиард манатдихь маса кьачуна. Квартира дуьзмишнавай гьал, ишлемишнавай материалар чавай гьич фикирдизни гьиз жедач. Бязи граждари хьиз (чеб бизнесменар туштлани) пуд миллиард манатдин кьимет авай, женетдин ухшардиз гьанвай яшайишдин зурба дараматар хьанва. Куьруь са вахтунда девлетлу хьайи россиявийри кьецепатан уьлквейра 200 миллион доллардилла саки са миллиард доллардал кьведалди кьимет авай квалер, яхтаяр, гьатта тамам острова

маса кьачузва. И девлетар бажагьат гьалал зегьметдин нетижа я. Им 20 миллиондилла гзаф агьалияр, чпи зегьмет члугвазватлани, пенсияр кьачузватлани, кесибвиле яшамеш жезвай, духтурханайра герек дарманар тежезвай, кевелай азарлу аялар сагьар хьувун патал гьар юкьуз телевиденидин вири каналрай агьалийривай куьмек тлалабзавай гьалара акьалтлай социальный гьахьсузвал, инсансузвал, намуссузвал жезва. Обществода наразивилер, чуьруьк арадал атуьнин, ам сада-садаз ихтибар тийизвай кьве патал пай хьунин себебрикай кьилинди эвелни - эвел гьа ихьтин гьалар я.

Вири халкьдин девлетрикай, уьлкведин хазинадикай гьар жуьредин куьруькралди жудна, чпиз миллионер, миллиардар кьватлनावайбуруз, коррупционерриз хайи Ватан клан хьунин, Россиядал дамахунин гьиссер авач. Абуруз завай ихтибар ийиз жедач. Чпин гафарай, а "сечмебур" (элита), югь-ийф талгьана, Ватандиз кьуллугьзавай, халкьдал, Урусатдал дамахзавай патриотар я. Амма и "патриотри" чпин веледрин кьенин ва пакагьан югь, гележегдин кьисметар Россиядихь галаз алакьалу ийизвач. Им ашкара я.

Са куьруь девирда члехи девлетрин иеси-яр хьанвай кесер авай диде-бубайри чпин аялар - "кьизил жегьилар", члехи пулар харж ийиз, Америкадин, Англиядин, Франциядин твар-ван авай университетриз келлиз рекье твазва. Келунар акьалтларайла, са жерге "кьизил жегьилар" а уьлквейра гьамшалугь амуькзавал.

Рагьаклидай патан вилик фенвай уьлквейрин меркезра чаз ахварайни таквадай хьтин багьа квартирар, члехи дараматар, гуьзел чкайра тамам именияр маса кьачузвай, а патан банкара миллионер, миллиардар хуьзвай кас Ватандиз ваь, анжах вичин капиталриз, эменнидиз кьуллугьзавай кас я. Ихьтин "ватанперес", накь хьиз, кьени Россиядихь галаз бягьина авай уьлквейрин властрин аслувилик акатзава. Вири халкьдин девлетрикай миллиардар мекьуьртनावайбуруз Рагьаклидай пад чпин гьарам девлетар далдалашишдай чка яз аквазва.

Гьавилай абуру а патан политикриз кьуллугьни ийида. Рикьел хкваш "Березовский", "гусинский", "хodorковский" ва икь мад.

Кье кьецепата яшамеш жезвай Андрей Козырева вич РФ-дин кьецепатан крарин министр хьайи вири девирда США-дин интересриз ачухдаказ кьуллугьна, намуссузвилелди Россия маса гуз хьана. Хейлин йисара РФ-дин финансин министр, гуьгьуьнлай Гьукуматдин Председатель хьайи Михаил Касьяновал "Миша-Два-Процента" лакаб акьалтнай. Кьуллугьрикай азад авурла, адакай оппозиционер хьана. Европарламентда авур рахунра Касьянова Россиядиз акси яз США-ди малумарнавай санкцияр мадни келвибур авуна, давамарна кланзавайдакай лагьанай. Алай вахтунда ам гьина яшамеш жезватла, чидач, амма 2015-йисуз Касьянова, США-дин граждандал кьачун патал чалишмишвилер ийизва лугьуз, СМИ-ра кьвал квай хабарар чап ийиз хьана.

Госдумадин депутатар хьайи бубани хва Геннадий ва Дмитрий Гудковар, Россиядиз акси политика тухуниз килигна, Сергей Миронован СР партиядай акьудунихь галаз санал депутатвиле мандатрикай магьрумна. **РИКЬЕЛ ХКИН:** Г.Гудков хейлин йисара, 1992-йисал кьведалди КГБ-да кьуллугьрал хьайиди я, яни государствдин хатасузвиле кьравулда. РФ-дин МИД-дин Дипломатвилеин академия акьалтларай адан хва Д.Гудкова лагьайтла, М. Касьяновахь галаз Вашингтондиз фена, США-дивай чи уьлкведа - Россияда кьайда тваз, коррупциядихь галаз женг члугваз куьмек тлалабзава. Ихьтин политикар, элита ихтибар ийиз жедайбур туш.

(Кьамт ама)

Лайихлу рухвайрин жергеда

Рагьима САМЕДОВА

Алай йисуз 90 йисан юбилей кьейддай Сулейман-Стальский райондай машгьур ксар гзаф акьатна. Абуру халкьдин твар гьундуьр дережадиз хкажуник лайихлу пай кутуна ва и кар давамарзава. **АЙБАТОВ Мегьамедзаид Мегьамедмирзоевич** гьахьтин ксарин жергедай я. Ам 1954-йисуз Сайтархуьре гзаф аялар авай хизанда дидедиз хьана. Школада кьунши хуьруьз са шумуд километрдиз физ келна. Махачкьалада студент тир йисара келунрикай азад вахтунда, советрин девирдин члехи пай студентри хьиз, сезондин кьвалахра иштиракуналди, кьил хвена ва масадалай аслу тушир уьмуьр тухуз чирна.

Верховный Суддин кьиле авай ксари, гьамни Судебный департаментдин Управленидин начальникдини тереф хуьзвай. Пулдин такьатар авачирвилей и мурад кьилиз акьатзавачир. Кьвалахдин рекьий бязи юлдашри и кар кьилиз акьатуник умуд кутазвачир, гьатта цийи дарамат эцигунин лазимвал авайдини гьисабзавачир. Амма и месела вичин уьмуьрдин нубатдин макьсад яз гьисабзавай суддин председателдин кевивилихь нетижа хьана: 2013-йисуз Сулейман-Стальский районда суддин дарамат эцигун патал пулдин сифтегьан такьатар федеральный бюджетдик кутуна. Гуьгьуьнлай пулдин такьатар тахьун, гьакьни геополитикадин гьалар себеб язни арадал атай четинвилери и макьсад уьмуьрдиз кечирмишдай мумкинвал гузвачир. Проект гьатта акьвазаризни клан хьанай. Гьа ихьтин четин шартларани Мегьамедзаид Мегьамедмирзоевич умуд атлузвачир.

2016-йисуз ададай федеральный бюджетдай финансламишункар давамариз алакьна. Дарамат эцигунин кьвалахар 2017-йисуз акьалтарна. 2018-йисан мартдиз ам шад гьалара ишлемишиз вахкуниз талукьарнавай мярекатдал рахай гзафбуру и агалкьунай Мегьамедзаид Айбатоваз "Сулейман-Стальский райондин халкьдин суддин председатель" лагьанай.

Гьа пакадин юкьуз ада лагьанай: "Зи жегьил члаван хиялар тамамвилелди кьилиз акьатна. Гележегдин несилриз Кьиблепатан Дагьустанда виридалайни гуьрчег ва кьулай дараматда кьвалахдай мумкинвал хьанва. Кьуй ина законди ва кьайдади агьавалрай". Гьа икь, жегьил йисара гайи гаф, вири четинвилериз дурум гуналди, кьилиз акьудна.

Мегьамедзаид Айбатов вичин зегьметдин рехь Кьасумхуьруьн консерви-ярдай заводда кьвалахунилай башла-мишна. Амма адан мурад судья хьун тир. Гьавилай гьеле советрин девирда ада халкьдин заседатель яз, суддин заседа-нийра иштиракиз хьана. А члавуз суддин са председателди адас "Вун судья хьуниз лайихлу я, са мус ятлани вуна зи чка кьада" лугьудай. И гафариз жегьил пешекарди мадни хьидакказ жаваб гуда: "Эгер ахьтин кар хьайитла, за фемида Кьибле-патан Дагьустандин виридалайни хьсан дараматда кардик кутада".

М.Айбатован тварунихь жегьил йисара лагьай гафар 2005-йисуз уьмуьрдиз кечирмиш хьана - ам Сулейман-Стальский райондин суддин председателвиле тайинарна. Райсуд кьвалах кьилиз акьудун паталкьулай шартлар авачир са мертебадин, куьгьне дараматда кардик квай. Жавабдар кьуллугьдал зегьмет члугваз-вай касди вичин кьвалах гьа сифте йикьарилай суддин кьурулушдин авторитет хкажунихь элкьуьрна. Ада суд-дуван авун патал девирдин истемишунриз жаваб гузвай дарамат эцигун эвелимжи ва важиблу везифа яз гьисабзавай. И меселада гьам Дагьустан Республикадин

Кьвалахзавай йисара чи ватандашдин агалкьунар федеральный, республикадин ва муниципальный дережадин жуьреба-жуьре наградаяр гуналди кьейдана. И мукьвара адас Дагьустан Республикадин лайихлу юрист лагьай твар гана. Суддин председателвиле тамам 15 йисуз зегьмет члугурдалай кьулухь ада жавабдар и везифаяр вичин хивий акьуднава. Амма кьвалахдин рекьий юлдашрин ва дустарин тлалабуналди ада Сулейман-Стальский райондин федеральный судья яз зегьмет члугун давамарзава.

Кьвалахдикай азад вахтунда М.Айбатов куьнучивилел ва багьманчивилел машгьул жезва. Ам тлебиатдал ашукь, инсандин камаллувиле еке кьимет гуз-вай кас я. Мегьамедзаид Айбатов кьени хизандин кьилни я. Уьмуьрдин камаллу юлдашдихь галаз санал ада 3 веледдиз чешнелу тербия гана. Рухвайри прокуратурадин ва МВД-дин органра, руша пенсийрин фондунин кьурулушда гьакьисагьвилелди зегьмет члугвазва. Адан рикьитлурини шадарзава. Чи мурад Мегьамедзаид Мегьамедмирзоевич чандин сагьвал, яргьал уьмуьр, хизанда мадни хушбахвал хьун я.

ГАЗЕТ КИЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Сулейман ПАШАЕВ

Дидедиз

Диде, диде, тукъ хъиз назик
ви гъилер,
Гъуьл хъиз муьгъуьббатдив
ацанвай вилер,
Къилелай кап алтадиз, авур кинер,
Къияматдалд алатдач зи рикелелай.

Захъ нахушвал галуькыйла,
пашман жеда,
Фад сагъ хъхъун дидедиз лап
клан жеда,
Балад къуллугъда вун
пагъливан жеда
Къияматдалд алатдач зи рикелелай.

Дидедиз рикл деръядилай дерин я.
Бала патал ам виртедилелай
ширин я.
Адан гъахъар вахуз хъайтла,
аферин я,
Къияматдалд алатдач зи рикелелай.

Гъикъван пел чилел эцигайтлани,
гъелбет,
Эгер дидедал эциг тавуртла
къимет,
Гъич яргъайни ваз къисмет жедач
женнет,
Къияматдалд алатдач зи рикелелай.

Вун Къуръанда гекъигнава
мелекдив,
Виридалай дуьз къимет гва
Фелекдив.
Дидейрив чун эгечин лап
гъурметдив,
Къияматдалд алатдач зи рикелелай.

Гъевечли чавуз, белки, ханатла
ви хатур,
Гъил къачу, диде, а крарилай
чна авур.
Кас амач и дуьньяда ви паквал
такур,
Къияматдалд алатдач зи рикелелай

Къириви хва Игит

Зейнудин Батмановаз

Террористри къурла есир,
Леке гъанач, хвена пак хуьр.
Абур хвена, руьгъ - виждандин
Вафалу яз вич Ватандиз.

Ви тварцел лап тариф ава
Ама "диндин гуьрчегвал" я
Тварцел атай чан Игит хва,
Къирид хуьруьн я вун арха .

Жегъил хизан авур азад,
Хъуьтлукъай на авуна гад.
Абурун уьмуьр къутармишна,
На игитвал къазанмишна.

Къуьзуь диде, паб, къуд аял
Туна, фена вун дуьньядал.
Султан-Ханум дидед гъижран
Ягъйриз хъуй гъадан дуван.

Несилриз вун я хъи чешне,
Къегъал инсанарин бине,
Эсед Салигъ ва Муьгъуьдин
Игитар я куьн и хуьруьн.

Лга ЭНВЕР

Чиде чаз вун

Авачирда къадир тлуьр фан
Зи гуьгъуьлда тунва тлуьрфан.
Яна гъилер эчлез, кимел
Рахазва ам, хкажна ван.

Хъанач завай мад хуьз сабур,
Адан уьзягъвал акур,
Зи туьнт гафар, атай сивел,
Хъелер хъана куквардай хур:

- Садави дуьз теквер рекъе,
Бул бархунар авай рикле,
Чуру хъач яз чиде чаз вун,
Экъечинавай къуьлуьн никле.

Жематдиз вун туштлан виле,
Физ акъвазда къени киле,
Ракар квачир харчи сивел,
Гъикъван твада на чун хъиле?..

Бахшандар

Ахъегъ райондин КЦСОН-дин
директор
МУСАНАБИЕВА Мирварадиз

Къуьзуь, жегъил, сагъди, набут,
Аватлани мадни шумуд,
Мирварадик кутур умуд,
Туьклуьрда ви кар и ваха.

Гуьгъуьл къачуз, къватлиз къулав,
Теклифзавай ашни пулав,
Къубанвиллиз гуьзвай къилав,
Къайгъуяр санбар я вахан.

Гъурметлу и дишегълиди
Вичин рикле виш эгълидиз
Гуда чка, я сейлиди,
Эзберзавай твар и вахан...

Ахъегъ райондин администра-
циядин культурадин хилен
работник ЭСКЕРХАНОВ Саидаз

Пагъ, хуш гафар къевезва мецел,
Къарувализ лезги хцин.
Гъалибвилер къазанмишиз,
Аферинач гъизвай тварцел.

Шалбуз дагъдихъ элкъуьрна чин,
Къуччагъ хва я - Къуччагъ хуьруьн.
Мадни ава къегъалар квехъ,
Къазанмишай генералд чин.

Лезги халкъдин таъсиб хуьдай,
Гъар женгина гъалиб хъурай.
Шарвилидин руьгъ гъаз даим,
Бул савкъатрин сагъиб хъурай.

Икрамда квез, юкъ алгъурна,
За, Энвера, члал гъазурна.
Хуш авазрал шад ийиз чун,
Къазанмишна виш агъзур на.

Ваз гъунара ийиз тебрик,
Зунни, дуст кас, хъанва шерик.
Гъурметлу хва, стха Саид,
Тежез секин, алад вилик!..

ГУЪЛЖАГЪАН

Хтулдихъ галаз суьгъбет

ХТУЛ:
Вучиз сефил я, диде, ви гуьгъуьл?
Вуч хъанва мад вахъ,
тазвани ви къил?
Ви къилин дарман чизвайди я аз,
Вини къацлалай гъида ам за ваз.

БАДЕ:
Ваъ, ваъ, чан зи руш,
туш им са хата.
Ша зи къужахдиз зи хтул бала.
Алайвилляй циф, белки,
къенин къал
Са тимил сефил хъанва жед
зи гъал.

ХТУЛ:

Ак! ятла акъваз, вилив хуьх на зу,
Исятда гъида за ваз члемни фу.
Неда зани на гъа чаз чидайвал.
Алатда ахпа тадиз къилин тлал.

БАДЕ:

Ша фин столдихъ, чи хизан галай.
Гъикъван хуш я заз, хъваз вахъ
галаз чай.
Иштягъ зайиф я ви дидедин къе,
Мад къалабулукъ гъатнава рикле.

ХТУЛ:

Агъ, гъавурдава, делил я, заз чиз,
Кланзава мад ваз куь къваллиз
хъфиз.
И дуьньядавай къвалерлай вири,
На лагъай тир, ам къвал я ваз клани.

Дагъларавай къвал, ви хайи шегъер,
Шикирлай на заз къалураи иер.
Зазни хуш хъанай,
къвалахъ галай гъуьл.
Гъаниз хъфейла, тла жедач ви къил.

Ам види я къван, а шегъер рехи.
Заз чиде къвални вун члехи хъайи.
Чиде диде заз, вуна дуьз лагъ ман,
Гъа къвале, къацлал, алани
дарман?

Беневша МЕГЪТИЕВА

* * *
Къариблукъда хъана ви сур,
Вужар хъана вун тухурбур?
И крари тларзава хур,
Чара чилел чан гай стха.

Лувар атлай нуькрен гъарай -
Агакъна зал гзаф яргъай.
Амач чанда аман, къарай,
Чара чилел чан гай стха.

Гъар жуьмядиз къевез ви сурал,
Жезвач завай, ала яргъал.
Малаикри хкидач жал
Ви руьгъ ватандиз чи багъа?
Чара чилел чан гай стха...

Клеве гъатна, хъайила ярх,
Са куьмекдай хъанач ви вах.
Зун хиялрин юкъва я къах,
Чара чилел чан гай стха...

Дустариз

Ялзава квехъ рикли зи,
Хъанватлани яш къуьзуь.
Куьтягъ тежер къаст къени
Ава, валлагъ, захъ, дустар.

Хъанватлани пара пис,
Гъахъна арада иблис,
Ийизвач за зи къил куьрс,
Куьн акурла, я дустар.

Зун тлал яни куь риклин?
Зун акурла, чуьриз чин.
Ятлани заз клан я куьн,
Квехъ рикл куьза зи, дустар.

Яхъ тлун, атана хабар,
Гъикл я лугъуз зи гъалар,
Куьн я руьгъдин зи лувар,
Квехъ рикл куьза зи, дустар.

Важибат НАСРУЛЛАЕВА

Хъсан я

Акъл гуда члехибур гъевечлидаз,
Рекъер-хуьлер къалурда дуьз
фидай ваз.
Хъсанвилер авуртлани виридаз,
Гъамиша жув-жувал алаз хъсан я.

Куьмек ийиз алахъ клеве авайдаз,
Гъикл ятлани ам элкъведа эвез яз.
Милаймидиз жаваб гана
рахайдаз,
Жув Аллагъдин регъимдик кваз
хъсан я.

Гъич клан жемир буьгътен вегъез
чарадал,
Гъелегъар къаз, кар алачиз арадал.
Хиве такъан писвал авун крапа,
Чуру вилер вилиз такваз хъсан я.

Гъуьжет къамир киле тефир
цлукъ галаз,
Яд алахъна физвай гур
вацлукъ галаз.
Намуслувал, вафалувал хуьх
жуваз,
Гъахълу рахун гъамиша чаз
хъсан я.

Назлу АЛДЕРБЕГОВА

Дидедиз

Азиз диде, вун тебрикиз
Атанва чун къе.
Чи риклин сир ваз ачуьхиз,
Атлуьза рекъер.

Хайи диде, чи кланивал
Гъикл къалурда ваз?
Цуькверивди ацлал бустан
Багъишда хъи ваз.

Ви ширин сес галуькыйла,
Шад жеда риклиз.
На кланивал багъишайла,
Рагъ жеда михъи!

Дуьз тербия гана на чаз,
Туна дуьз рекъе.
Ваз чухсагуьл, чан, лугъуз
Ви балайри къе.

Къадир КЪАДИРОВ

Мус уях жеда?

Им вуч гуж я, я чан элпер,
Алчархикай хъана беглер,
Я гъевечлиди, члехид течиз,
Инсанар гъич саймиш тийиз,
Демократ я лугъуз къекъевез,
Инсанрин тлем квел гъич
текъевез,

Адалатсуз хъанва дуьнья,
Амачиз гъич са клус гъая.
Сада - муькуьд ийиз алцур,
Секин дуьнья авуна чуьр,
Вири халкъди ийизвай негъ,
Алчархар къе хъанва вилегъ.
Рикл акъатна пад жезва зи,
Къуразва зак кумай иви.
Гъикъван эхда гъахъсузвилер?
Куьн мус уях жеда, элпер?

Чи къенин югъ

Гъич са шадвал ахквазамач
Барбатл хъанвай дуьньяда.
"Бавариядин пивояр" хъваз,
Шляпаяр алуьк ийиз,
Горбачеври кеф хкудиз,
Къекъевезава и дуьньяда.
Барбатлай чи гуьзел ватан,
Адан твар къаз заз я таклан,
На вуч уна, я инсафсуз,
За "перестройка" ида лугъуз?
Раисадихъ галаз къекъевез,
На кеферна, чав затл тежез...
Бес чна фу хъинедачни,
Вун дуьньядал хъана лугъуз?
На дуьньяда хкудиз кеф,
Зун, аялдиз нек гуз тежез,
Лагъ, за умуд кутурай квеж?
Гъиле гат тавурла кепек?
Миллиардрин меси яз,
И дуьньяда къекъевезава вун.
Бес има дуьз къвалах яни
Тавуна ви са гъахъ-дуван...
Горбачева къалураи рехъ
Ельциназни хъана гъаркъуь.
Ша авайвал лугъун за квеж,
Абуруз чун клан я буьркуьз.
Эй инсанар, хъухъ куьн уях,
Куьне къванни яхъ куь даях!
Сада-садаз ая куьмек,
Квез дидейри ганава нек!

Нариман КЪАРИБОВ

Дагъларин руш

Лезги халкъдин баркаллу руш,
Ватандин Члехи дяведин актив-
ный иштиракчи Ханбике Навру-
зовна Эмирсултановадин
руьгъдиз

Ватандин Члехи дяведин
Йисар яргъаз къакъатзава,
Четинвилер а вядедин
Чи рикелелай алатзавач.

Я алатун мумкинни туш,
Вири дуьнья къарсурай вахт.
Члереирал атана байкъуш,
Шумуд элдин къакъудай бахт.

...Гитлер лугъур а жаллатлди
Нифрет тавур амукънач кас.
Къарагъна эл - вири сад хъиз,
Душмандилай вахчуз къисас.

Бубайрини рухвайри хъиз,
Рушарини къуна яракъ,
Женг чуьгуна юкъуз-ийфиз,
Хуьн паталди чи чил - чи накъв.

* * *
Шалбуз дагъдин пак гуьнейрай -
Яргъарайни акъаз хъана,
Чи къушунрин сих жергейра
Ханбикени аваз хъана.

Къимет гана буй-бухахдиз:
Гъачир вичив клусни дамах,
Гъам урусди, гъам къазахди
Лезги рушаз лагъана вах...

Вичин риклин буйругъдалди
Фейи касдин женгериз.
Миграгъ, Къуруш, Усугъчайдин
Жегъилризни эвериз.

Къилел алай яйлуьхни шал
Пилоткадал эвезна,
Душмандиз гъазури ажал
Тфенг адан пелеллаз.

* * *
...Сталинград - Игит шегъер
Жаллатрикай азадна.
Алай вичин мецел зегъер,
Паулюсни барбатлна.

...Малар хътин нехирралди
Душманар тваз желеда,
Дяведин лап эхирдалди
Амуькна руш жергеда.

Масан дагълар, хайи юрд, къвал
Рикле аваз датлана,
Къазанмишна пак гъалибвал,
Хайи хуьруьз хтана.

Хур нурарив ацланаваз,
Элдин вилик экъечина,
Ислягъ кардиз вафалу яз,
Зегъмет чуьгуваз эхгечина.

Районринни киле хъана -
Докъузпара, Ахъегъин.
Везифайриз чан-рикл гана,
Ханбике - твар вине къаз!

Мектебдани гана тарсар,
Чирвилерин, виждандин.
Хуьн паталди чакай гъар сад
Тагъсиб хуьрди Ватандин.

...Аян хуьухъ ваз хайи элди
Ийизвайди валди дамах.
Гъамисалугъ вун риклел хуьз,
Чи играми диде, чи вах.

Вун тарифдиз я хупл лайих
Манидани шиирда,
Игитвиллин я чаз тарих,
Накъан, къенин уьмуьрда!..

Дин Шукур гъуникай

Азим гъажи ПАНАГЪОВ

Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лугъзвайвал, фу тугърдалай ва яд хъвайдалай кълухъ Халикъдиз шукур гъизвай лукралай (инсандилай) Аллагъ рази жеда.

Маса гъадисда кьейдзавайвал, Муса пайгъамбарди (с.а.) садра Аллагъдивай хабар кьуна: "Я Аллагъ, Адам пайгъамбар (с.а.) Вуна халкъна, адас руьгъ гана, ам женнетдиз ракъурна ва малаикриз адас сужда авун эмирна. Адам пайгъамбарди (с.а.) Ваз шукур гъикл авуна?". Аллагъди Муса пайгъамбардиз жаваб гана: "Адамаз чизвай (яни ада аннамишнавай) а крар вири Зи патай тирди ва гъа и кьайдада Заз шукур гъана".

Гуьрметлу стхяр, вахар, гъар са няметдай, хъсан кардай чна гъамиша сифте нубатда Аллагъдиз шукур гъун лазим я, ахпа а кар (хъсанвал) вуж себеб хъана арадал атанатла, гъадаз сагърай лагъана кланда.

Гъадисда кьейдзавайвал, инсанрив (абуру авур хъсанвилай) шукур вахкун тийизвай касди Аллагъдизни а кардай шукур ийидач. Маса гъадисда лугъзвайвал, низ Аллагъди 4 шей ганватла, адас вири хийирар ганва и дуьньядинни эхират-

"Лезги газетда" диндин пак кхъинар жезва. Гъавилия ам чиркин чкайрал гадарун кьадагъа я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Вини дережадин летчик

Уьлкведин жуьреба-жуьре регионра яшамаш жезвай машгур ва чешнелу лезгийрикай чаз квердавай гзаф малум жезва. Вичикай ихтилат физвай военный летчик, генерал-майор **Тагъир Минетуллагъович ГЪАЖИЕВНИ** чи халкъдин лайихлу векилрикай сад я.

Т.Гъажиев 1960-йисуз Къурагъ райондин Штурлин хуьре дидедеди хъана. 1977-йисуз ада Белиж поселоқдин 1-нумрадин юкъван мектеб тафаватлу-даказ куьтягъна, ам маршал В.А. Судецан тварунихъ галай Ставрополдин ПВО-дин летчикар ва штурманар гъазурдай военный авиациядин кьилин училищедик экечина, анаг яру дипломдалди куьтягъна.

1992-йисуз, эскадрильядин командирдин кьуллугъдал алаз, вини дережадин чирвилер ва

дин: мез - зикир ийизвай, рикл - шукур ийизвай, беден - сабурлу, камаллу, муьмин паб.

Диндин алими кьейдзавайвал, вуж мусурман ва адан беден сагълам ятла, адас и дуьньядинни эхиратдин вири хъсанвилер ганва. Вучиз лагъайтла, дуьньяда виридалайни чехи хъсанвал ва багъади - им сагъламвал я. Эхират патал виридалайни хъсанди иман, Ислам я.

Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ гъадисда кьейдзавайвал, кьве шейнини кьадир парабуроз чир жедач: сагъламвилер ва азад вахтунин.

Дугъриданни, гзаф инсанриз начагъ жедалди вичин сагъламвилер кьадир жедач. Аллагъди вичиз ганвай сагълам бедендай Адаз шукур гъун инсандин рикелай алатда, гъатта чпин гъилералди чпин сагъламвал харапдайбурни (зиян квай), Аллагъди кьадагъа авунвай затлар ишлемишиз) тлимил туш. Амма чан сагъсуз хъайила инсандиз вичин гъилай гъихътин багъа девлет акъатнатла ахпа чир жеда. Гуьгунлай инсан, а сагъламвал са бубат хъайитлани кьайдадик кухтун патал еке харжияр, ката-калтугунар ийиз гъазур жеда.

Гуьрметлу стхяр ва вахар, ша чна уьмуьрда Аллагъди гузай гъар са хъсан кардай, гъар са няметдай Халикъдиз шукур гъин, Адан эмирар кьилиз акъудин.

алакъунар авай ватанэгълиди ПВО-дин ВВА (Военная воздушная академия) кьизилдин медалдалди куьтягъна.

Гуьгунлай ада авиация женгера ишлемишунин рекъй чирвилер гудай Астрахань шегъерда авай центрадиз регъбервал гана. Адакай "Астрахандин авиалиния" ОАО-дин регъберни, Сибирдин военный округдин ПВО-дин 41-дивизиядин командирни, 2011-2012-йисара "Международный аэропорт Волгоград" ОАО-дин генеральный директорни, Краснодарский крайдин Крымск шегъердин гвардиядин авиациядин дивизиядин командирни хъана.

Россиядин Генштабдин махсус курсара хъайидалай кълухъ Тагъир Минетуллагъович Чита шегъердин дивизиядин командирдин заместителвиле тайинарна. РФ-дин кеферпата ВКС-дин дивизиядин командирвални авуна. Ада Чечен ва Абхазия республикайра кьиле феи женгерин гьерекарта иштиракна.

Машгур ватанэгъли "РФ-дин лайихлу военный летчик" тварцин, Ватандин вилик лайихлувилерай махсус ордендин сагъиб я. Генерал-майор лагъай твар адас РФ-дин Президент В.Путинан кьарардалди 2017-йисан 22-февралдиз гана. Пешкарвилер рекъй вини дережадин летчикди Су-15, Миг-25, Су-27, Миг-29, Миг-31 самолетар ишлемишна. Санлай кьачурла, ада 20 агъзур сятда самолетар идара авуна.

Тагъир Гъажиев алай вахтунда Кеферпатан Осетия - Алания республикадин военком я. Баркаллу ватанэгълидикъ кьуй мадни зурба агалкъунар хъурай!

Квез чидани?

Шегъеррикай итижлу делилар

- Дуьньядин вири уьлкверикай миллиондилай артух инсанар яшамаш жезвай шегъерар гзафни-гзаф Китайда ава. Ина ахътин шегъеррин кьадар 60-далай алатнава. Кьвед лагъай чкадал Индия ала - ана 54 шегъерда миллиондилай гзаф агъалияр яшамаш жезва.

- Дуьньяда лап еке шегъер Китайдин Чунцин я.
- Европада виридалайни чехи шегъер Москва я.
- Гзаф ламу шегъер Колумбия-дин Буэнавентура я. Ина виридалайни гзаф кьвалар кьваз-ва.

- Гзаф чешмейри тестикъарзавайвал, къацай, пис гъава авай шегъер Китайдин Линьфэнъ я.
- Дуьньяда виридалайни гъвечли шегъер Хорватиядин Хум я. 2017-йисуз ана 27 агъали яшамаш жезвай.

- Дуьньядин уьлквейрин меркезрин арада михьи гъава Гималайрин сергъятра экля хъанвай Бутан уьлкведин меркез Тхимпхуда ава.

- Арабрин Абу-Даби шегъер дуьньяда иллаки хатасузди яз гьисабзава.

- Меркезрикай гзаф кьайи гъава Улан-Баторда жеда.

- Дунай вацун эрчи пата авай Буда ва чапла пата Пешт шегъерар сад хъуникди 1873-йисуз Венгриядин меркез Будепешт арадал атана.

- Дуьньяда виридалайни гзаф инсанар авай шегъер Китайдин Шанхай я. Ана 23 миллиондилай артух агъалияр яшамаш жезва.

- Европада гзаф муьквер Германиядин Гамбург шегъерда ава. Ина абурун кьадар 2400-дав агакънава.

- Дуьньяда виридалайни дерин метрополистен Санкт-Петербургда шегъерда ава.

Дуьньяда

Чуру ниятар

Украинадин цийиз хкънавай президент В.Зеленскийди Крым Украинадик кухтунин фикирар малумарнава. Идакай ада 18-майдиз Facebook соцсетда кхъена.

"Зун инанмиш я хъи, чавай Крымдин агъалирин ватан оккупациядикай азад ийиз жеда. Крым элкьвена вахчунин рехъ гъикъван яргъалди хъайитлани, чна а рехъ Крымдин татаррихъ галаз санал атлуда", - малумарна Зеленскийди.

18-майдиз Крымда гужуналди маса гъукуматдиз акъудай полуостровдин халкъар рикелел хъуниз талукъарнавай ясдин мярекатар кьиле фена. Украинада и югъ тергунин гьерекартрик акатай Крымдин татарар рикелел хъуниз талукъди яз гьисабзава.

2014-йисан мартдиз кьиле феи референдумдин нетижада Крым Россиядик ахкатна. Украинади ва бязи маса гъукуматрини референдумдин нетижаар гьисаба кьазвач. Россиядин терефди лагъайтла, Крым Россиядик кухтунин международный ихтиярар чуру тавунвайдакай малумарна.

Цийи яракъ

Гъукуматдин "Ростех" тешкилатдик акатзавай дуьм-дуьз машиностроенидин илимдинни ахтармишунрин центральный институтди гъужумдай цийи яракъ - винтовка арадал гъизва. "Новости" РИА-ди хабар гузвайвал, идан гъакъиндай институтдин генеральный директор Альберт Бакова малумарна.

Ада кьейднавайвал, "Удав" тапанчи туькълурайдалай кълухъ конструкторин кьилиз цийи фикир атана. Алай вахтунда абур цийи винтовкадин клалуб арадал гъунал машгъл я.

Институтда Калашникован автомат эвездай яракъ арадал гъизвачирдакайни кьилди кьейднава. Алай йисан январдиз Макарован тапанчи эвезун патал туькълурай цийи "Удав" тапанчиар 2019-йисуз акъудиз эгечдайдакай малумарнай. Ахтармишунар тухунин нетижада ам яракърин жергедиз къабулдай кьарардал атана.

Венесуэладиз куьмек яз

Венесуэладин кьушунрив Россиядин патай кьуру продуктар агакьда. Идакай ТАСС-ди хабар гузва.

Кьейдзавайвал, 16-майдиз "Рособоронэкспертди", Венесуэладиз ракъурун патал недай махсус затлар маса кьачунин гъакъиндай малумарна. Икьардин сифтегъан кьимет 14,38 миллион манатдикай ибарат я. Недай суьрсет Венесуэладин гъукуматдиз куьмек яз ракъурда.

30-апрелдиз Венесуэладин президентдиз акси терефдин регъбер Хуан Гуайдоди аскервиле кълулугъзавайбуруз ва уьлкведин халкъдиз президент тахтунай вегъиниз эвер гана. Ада малумарайвал, армия вичин тереф хуьз кьарагъна, арадал атай агъвалатарни "Азадвал" серенжемдин эхиримжи паярикай сад я. Пакадин юкьуз Венесуэладин президент Николас Мадуроди аксивалзавай кьуватрал вич гъалиб хъайидакай раижна.

Венесуэладин гъалар 23-январдиз кьизгъин хъана, а члавуз Гуайдоди вич вахтуналди президент яз малумарнай. Адан терефдал са жерге уьлквейар ала. Россияди Николас Мадуродин тереф хуьзва.

Къеви политика?

США-дин президент Д.Трампа Россиядиз талукъ яз къеви политика тухуда лагъана. Идан гъакъиндай ада "Fox New" телеканалдиз интервью гайи члавуз раижна.

Суалриз жавабар гудайла, Америкадин регъберди кьейд авурвал, Россиядин терефдиз талукъ яз гъеле садани къеви политика тухванвач. "За фикирзавайвал, Трампан чкадал президентдин еринда Хиллари Клинтон хъанайтла, хъсан жедай лугъудайбурукай сад лагъайди Путин жеда", - кьейдна Сад хъанвай Штатрин регъберди.

Идалай вилик, майдин вацра, В.Путинан Москвадинни Вашингтондин алакъаяр хъсан хъхъуник умуд кутазвай келимаяр лагъанай. Гуьгъуьнлай Госдепартаментдин чешмеди хабар гайивал, США-ди Россиядивай вини дережада суьгъбетар кьиле тухун тлаабнава.

Санкцияриз жаваб гуда

США-ди Россиядиз акси санкциярин сиягъ гегъеншар хъувиныхъ галаз алакълу яз, Россияди жавабдин серенжемар къабулда. Идакай Вашингтонда авай Россиядин векилханади "Facebook" соцсетда раижна.

Кьейдзавайвал, США-ди инсандин ихтиярриз талукъ яз Москвадиз чпин наразивилер кьалуриз ирид йис я. Дипломатри теклифнавайвал, Чечнядин тади гъалдин серенжемрин махсус "Терек" отряддин аскер "Магнитскийдин сиягъдик" кутуникди Вашингтондиз вири халкъарихъ галаз санал терроризмдихъ галаз женг чулунин кар четинариз клан хъун мумкин я.

16-майдиз США-ди Россиядиз акси санкциярин сиягъ гегъеншар хъу-вуна. Сиягъдик терроризмдиз акси Россиядин "Терек" подразделение, кьилдин вад кас, гъа жергедай яз отряддин командир А.Висмурадвини акатна.

"Магнитскийдин закон" США-да 2012-йисуз къабулна. Ам инсанрин ихтиярар чулрзавай россиявийриз акси серенжемар - санкцияр къабулунихъ галаз алакълу я. Закон Россиядин юрист Сергей Магнитскийдин тварунихъ янава. Магнитский 2008-йисуз дустагъда туна, 2009-йисуз ам Москвадин "Мотросская тишина" СИЗО-да кечмиш хъана.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

понеделник, 27 мая

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 6+
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.10 «Заряжайся!» 6+
08.20 Мультфильмы 0+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 27 мая. День начинается.

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
17:25 В фильме Гипертония. Игра на понижение
18.15 Акцент. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова

НТВ

5.10 Т/с «Адвокат». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.25 Д/ф «Знахарь XXI века».
6.00 Настроение.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Новости дня.
8.20 Главное с Ольгой Беловой.

вторник, 28 мая

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 6+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 28 мая. День начинается.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Очар» (на кумыкском языке)
11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан
17:25 К 150-летию Сулеймана Стальского

НТВ

6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.10 Мальцева. (12+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.25 Д/ф «Ирина Алферова. Не родись красивой»
6.00 Настроение.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Новости дня.
8.20 Т/с «Застава». (16+).

среда, 29 мая

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 6+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 29 мая. День начинается.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Маданият» (на аварском языке)
11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан
17:25 Телеверсия благотворительного вечера-концерта Зульфий Ильясовой

НТВ

6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.10 Мальцева. (12+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.25 Смех с доставкой на дом
6.00 Настроение.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Новости дня.
8.20 Т/с «Моя граница».

четверг, 30 мая

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 6+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на даргинском языке

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 30 мая. День начинается.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Даймохк» (на чеченском языке)
11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан
17:25 Планета Культура
18.00 Ток-шоу. Территория общения «Наши дети»

НТВ

6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.10 Мальцева. (12+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.20 Смех с доставкой на дом
6.00 Настроение.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Новости дня.
8.20 Т/с «Моя граница».

пятница, 31 мая

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 6+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на аварском языке
07.55 «Заряжайся!» 6+
08.05 Мультфильм 0+
08.50 «Заряжайся!» 6+
08.55 Х/ф Большие надежды
11.10 Д/ф «Дагестан» (1946 г.)
11.25 «Пятничная проповедь»
12.00 «На виду» 12+
12.55 Д/ф «Дагестан. Путь от прошлого к настоящему» 12+

ПЕРВЫЙ
5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 31 мая. День начинается.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово! (16+)
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+)
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+)
16.00 Мужское/Женское. (16+)
17.00 Время покажет. (16+)
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+)
18.50 Человек и закон. (16+)
19.55 Телеигра «Поле чудес». (16+)
21.00 Время.
21.30 Три аккорда. (16+)
23.30 Вечерний Ургант.
0.25 Х/ф «Манчестер у моря». (18+).

РОССИЯ 1
11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
17:25 Мир Вашему дому
17.45 Репортаж с сессии НС РД
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.25 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+)
11.00 Вести.
11.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+)
12.50 60 минут. (12+)
14.00 Вести.
14.45 Кто против? (12+).
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).

НТВ
5.05 Т/с «Адвокат». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.10 Доктор Свет. (16+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Судьбы». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
14.00 Сегодня.
16.35 Место встречи.
17.10 ДНК. (16+).
18.10 Жди меня. (12+).
19.00 Сегодня.
19.45 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).

ДОМАШНИЙ
6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.40 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.40 Давай разведемся!
9.40 Тест на отцовство. (16+).
10.40 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.40 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
13.45 Мелодрама «Одна на двоих». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Лучик».
23.25 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР
6.00 Настроение.
8.00 Д/ф «Елена Яковлева. Женщина на грани».
8.55 Детектив «Дело судьи Карелиной». (12+).
11.30 События.
11.50 Детектив «Дело судьи Карелиной». (12+).
13.15 Детектив «Старая гвардия». (12+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Старая гвардия». (12+).
17.50 Детектив «Выстрел в спину». (12+).
19.40 События.
20.10 Детектив «Двое».
22.00 В центре событий.
23.10 Д. Борисова «Он и Она». (16+).

ЗВЕЗДА
8.00 Новости дня.
8.20 Т/с «Одессити». (16+).
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Одессити». (16+).
10.25 Т/с «Застава Жилина». (16+).
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Застава Жилина». (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Застава Жилина». (16+).
18.00 Новости дня.
18.35 Т/с «Застава Жилина». (16+).
21.15 Новости дня.
21.25 Т/с «Застава Жилина». (16+).
23.20 Праздничный концерт ко Дню пограничника.
0.30 Х/ф «Риск без контракта». (12+).

суббота, 1 июня

РГВК
07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке
07.55 Мультфильмы 0+
08.55 Х/ф «Дело было в Пенькове» 12+
10.50 Д/с «Русский музей детям» «Ты пришел в музей» Часть 2. 0+
11.50 «Мой малыш» 12+
11.50 «Подробности» 12+
12.15 «На виду. Спорт» 12+
12.55 Фильм-концерт «Дагестанские ритмы» 12+
13.30 Концерт, посвященный 150-летию Сулеймана Стальского 12+
15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
16.55,06.25 Дагестанское кино. Х/ф «Кубачинская свадьба» 12+
17.30,05.25 К международному дню защиты детей «Маленький концерт»

ПЕРВЫЙ
5.20 Д/с «Россия от края до края». (12+).
6.00,10.00 Новости.
6.10 Д/с «Россия от края до края». (12+).
6.25 Х/ф «Вербовщик». (16+).
8.10 Играй, гармонь любимая! (12+).
8.55 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.15 Д/ф «Космическая одиссея А.Леонова».
11.10 Д/ф Теория заговора.
12.00 Новости.
12.15 Идеальный ремонт.
13.20 Живая жизнь. (12+).
16.20 Кто хочет стать миллионером? (12+).

РОССИЯ 1
5.00 Утро России. Суббота.
8.15 По секрету всему свету.
8.40 Местное время. Суббота. (12+).
9.20 Пятеро на одного.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.30 Вести. Местное время.
11.50 Д/ф «Фестиваль "Алиана"».
13.10 Х/ф «Счастливая жизнь Ксенин». (12+).
17.30 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Любовь под микроскопом». (12+).

НТВ
4.50 ЧП. Расследование.
5.20 Х/ф «Мой грех». (16+).
7.25 Смотр.
8.00,10.00 Сегодня.
8.20 Готовим с А. Зиминым.
8.50 Кто в доме хозяин? (12+).
9.25 Едим дома.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 НашПотребНадзор.
14.00 Поедем, поедим!
15.00 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды... (16+).
17.00 Секрет на миллион. А. Стоцкая. (16+).

ДОМАШНИЙ
6.30 6 кадров. (16+).
8.20 Мелодрама «Невеста на заказ». (16+).
10.25 Мелодрама «Оплачено любовью». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Не могу забыть тебя». (Украина). (16+).
23.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «40+, или Геометрия чувств». (16+).
4.20 Д/с «Героини нашего времени». (16+).
6.00 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР
5.35 Марш-бросок. (12+).
6.05 АБВГДейка.
6.30 Х/ф «Золотая рыбка». (12+).
8.15 Выходные на колесах.
8.50 Православная энциклопедия.
9.20 Х/ф «Крыша». (16+).
11.30 События.
11.45 Х/ф «Суета сует».
13.30 Х/ф «Замуж после всех». (12+).
14.30 События.
14.45 Х/ф «Замуж после всех». (12+).
17.25 Х/ф «Горная болезнь». (12+).
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать! (16+).
23.40 События.
23.55 Право голоса. (16+).
3.05 Дао шелка. (16+).
3.40 Обложка. Сыграть Президента. (16+).

ЗВЕЗДА
6.00 Т/с «Государственная граница». (12+).
9.00 Новости дня.
9.10 Морской бой.
10.15 Не факт!
10.45 Улика из прошлого. «Искусство подделки. Тайны музеев. (16+)».
11.35 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
12.30 Легенды цирка с Эдгардом Запашным.
13.00 Новости дня.
13.15 Последний день. М. Светин. (12+).
14.00 Десять фотографий. Т. Устинова.
14.50 Специальный репортаж. (12+).
15.05 Т/с «Туман». (16+).
18.00 Новости дня.
18.10 Задело!
18.25 Т/с «Туман». (16+).
19.20 Т/с «Туман 2». (16+).
22.40 Х/ф «Пламя». (12+).
1.50 Х/ф «Республика ШКИД».
3.45 Х/ф «Риск без контракта». (12+).

воскресенье, 2 июня

РГВК
07.00,08.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
08.00 «Мой малыш» 12+
08.50 Х/ф «Дом, в котором я живу» 0+
10.45 Концерт 12+
11.50 «Здравствуй, мир!» 0+
12.30 «Смотреть только детям» 6+
12.45 «Мастер спорта»
12.55 «Городская среда»
13.25 «Арт-клуб» 0+
13.45 «Галерея искусств»
14.05 «Агросектор» 12+
14.35 4-й международный музыкальный фестиваль «Порт-Петровские ассамблеи» Концерт.

ПЕРВЫЙ
6.00,10.00,12.00 Новости.
6.10 Х/ф «Один шанс из тысячи». (12+).
7.40 Часовой. (12+).
8.10 Здоровье. (16+).
9.20 Нелугувые заметки.
10.15 Жизнь других. (12+).
11.10 Видели видео?
12.15 Видели видео?
13.20 Д/ф «А.Балуев. "У меня нет слабостей"».
14.25 Х/ф «Благословите женщину». (12+).
16.45 Ледниковый период. Дети.
19.30 Лучшее всех!
21.00 Толстой. Воскресенье.
22.30 Что? Где? Когда? Летняя серия игр. (16+).

РОССИЯ 1
4.25 Т/с «Сваты». (12+).
7.30 Смехопанорама.
8.00 Утренняя почта.
8.40 Местное время. Воскресенье.
9.20 Когда все дома с Тимуром Кизяковым.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается.
13.20 Далекие близкие.
14.50 Выход в люди. (12+).
15.55 Х/ф «Благими намерениями». (12+).

НТВ
4.45 Звезды сошлись. (16+).
6.00 Центральное телевидение. (16+).
8.00 Сегодня.
8.20 У нас выигрывают! (12+).
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 НашПотребНадзор.
14.00 Малая Земля. А. Свиридова и В. Легкоступова. (16+).

ДОМАШНИЙ
6.30 6 кадров. (16+).
7.35 Обратный билет. (16+).
9.30 Мелодрама «Жены на тропе войны». (Украина). (16+).
11.55 Полезно и вкусно. (16+).
12.00 Мелодрама «Жены на тропе войны». (16+).
13.35 Мелодрама «Лучик». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Нелюбовь». (16+).
22.50 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Белое платье». (16+).
2.25 Д/с «Героини нашего времени». (16+).
5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР
5.55 Х/ф «Жизнь и удивительные приключения Робинзона Крузо».
7.40 Фактор жизни. (12+).
8.15 Большое кино. «Место встречи изменить нельзя». (12+).
8.50 Х/ф «Река памяти». (12+).
10.40 Спасите, я не умею готовить! (12+).
11.30,0.20 События.
11.45 Петровка, 38. (16+).
11.55 Х/ф «Ларец Марии Медичи». (12+).
13.40 Смех с доставкой на дом
14.30 Московская неделя.
15.00 Хроники московского быта.
15.55 Прощание. Им не будет 40. (16+).
16.50 90-е. Уроки пластики
17.40 Х/ф «Одна ложь на двоих». (12+).

ЗВЕЗДА
7.15 Х/ф «Правда лейтенанта Климова». (12+).
9.00 Новости недели с Ю. Подкопаевым.
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Код доступа. (12+).
11.30 Скрытые угрозы.
12.20 Специальный репортаж. (12+).
12.40 Д/ф «Легенды госбезопасности. Надежда Троян. Охота на «Кабана Медичи». (16+).
18.00 Главное с Ольгой Беловой.
19.20 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
20.10 Д/с «Легенды советского сыска. Годы войны».
23.00 Фетисов. (12+).
23.45 Х/ф «Ночной патруль».
1.45 Х/ф «Мой папа - капитан».
3.10 Х/ф «Пламя». (12+).

КУЛЬТУРА с 27 мая по 2 июня

ПОНЕДЕЛЬНИК
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва книжная.
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись.
8.00 Т/с «Сита и Рама». (Индия).
8.45 Д/с «Первые в мире».
9.00 Т/с «Испытание невиновностью».
10.15 Наблюдатель.
11.10 ХХ век. «Де бн был я...».
12.20 Власть факта.
13.00 Линия жизни.
14.00 Мировые сокровища.
14.15 Д/ф «Загадка ЛК-1. Леонид Куприянович».
15.10 На этой неделе...
15.40 Агора.
16.40 Х/ф «Рожденная революцией».
18.15 Д/ф «Испания. Тортоса».
18.45 Власть факта.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.45 Кто мы?
21.15 Д/ф «Неизвестная планета Земля», 2 с.
22.00 Искусственный отбор.
22.40 Т/с «Испытание невиновностью», 2 с. (Великобритания).
0.05 Д/ф «Поклонение дворян и сторожей на рандеву с историей».
0.45 Тем временем.
1.30 ХХ век.

СРЕДА
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва военная.
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись.
8.00 Т/с «Сита и Рама». (Индия).
8.45 Д/с «Первые в мире».
9.00 Т/с «Испытание невиновностью».
10.15 Наблюдатель.
12.05 Дороги старых мастеров.
12.20 Что делать?
13.05 Мировые сокровища.
13.25 Искусственный отбор.
14.10 Д/ф «Неизвестная планета Земля», 2 с.
15.10 Библейский сюжет.
15.40 Сати. Нескучная классика...
16.25 Х/ф «Рожденная революцией».
17.50 Инструментальные концерты.
18.40 Что делать?
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.45 Кто мы?
21.15 Д/ф «Неизвестная планета Земля», 3 с.
22.00 Абсолютный слух.
22.40 Т/с «Испытание невиновностью», 3 с. (Великобритания).
0.05 Д/ф «Федор Конюхов. Наедине с мечтой».
0.45 Что делать?
1.35 ХХ век.

ЧЕТВЕРГ
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва фабричная.
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись.
8.05 Д/ф «Сокровища Пруссии».
8.50 Х/ф «Незаконченный ужин».
10.15 Наблюдатель.
11.10 ХХ век. «Старая квартира».
12.40 Игра в бисер с И. Волгиным.
13.25 Абсолютный слух.
14.10 Д/ф «Неизвестная планета Земля», 3 с.
15.10 Моя любовь - Россия!
15.40 2 Верник 2.
17.30 Х/ф «Незаконченный ужин».
16.45 Инструментальные концерты.
18.45 Игра в бисер с И. Волгиным.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Кто мы?
21.15 Д/ф «Неизвестная планета Земля», 4 с.
22.00 Энигма. Максим Емельянычев.
22.40 Линия жизни.
0.05 Черные дыры. Белые пятна.
0.45 Игра в бисер с И. Волгиным.
«Поэзия Александра Горюничего».
1.25 ХХ век. «Старая квартира».
2.50 Цвет времени. Клод Моне.

ПЯТНИЦА
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
6.35 Пешком...
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись.
8.00 Д/ф «Толпацки в России. Ожю из Европы».
8.40 Дороги старых мастеров. «Лесной дух».
8.55 Х/ф «Незаконченный ужин», 2 с.
10.15 Х/ф «Вражи тропы».
12.10 Д/ф «Андрей Вознесенский. Ностальгия по настоящему».
12.50 Черные дыры. Белые пятна.
13.30 Д/ф «Федор Конюхов. Наедине с мечтой».
14.10 Д/ф «Неизвестная планета Земля», 4 с.
15.10 Письма из провинции. Аху-бинка (Астраханская область).
15.40 Энигма. Максим Емельянычев.
16.25 Х/ф «Незаконченный ужин».
17.30 Д/с «Дело И. Николая Лесков: изысканный заглядыв».
18.00 Инструментальные концерты.
18.45 Царская ложа.
19.45 Смехонастальгия.
20.15 Искатели. «Кто потопил "Империатрицу Марию"?»
21.00 Линия жизни. М. Есипенко.
21.55 Х/ф «Тайна "Черных дроздов"».
23.50 2 Верник 2.
0.35 Х/ф «Развод в большом городе». (США). (18+).

СУББОТА
6.30 Библейский сюжет.
7.05 М/ф
8.25 Х/ф «Зеленый фургон».
10.45 Телеоскоп.
11.15 Х/ф «Тайна "Черных дроздов"».
12.50 Человеческий фактор. «Цирк для хулиганов».
13.20 Д/ф «Канарские острова». «Жизнь на пределе».
14.15 Эрмитаж.
14.40 Гала-спектакль «Театральные сказки Инзе Лиленд».
16.15 Х/ф «Золушка».
17.35 Д/ф «Янина Жеймо. Золушка и не только».
18.20 Д/с «Предки наших предков». «Аракам. Страна городов».
19.00 Х/ф «Сто дней после детства».
20.30 Те, с которыми я... Татьяна Друбич.
21.35 Х/ф «Фотоувеличение».
23.30 Д/с «Менты о будущем». «Музыка будущего».
0.25 Киноскоп с П. Шелютинником. 72-й Каннский международный кинофестиваль.
1.05 Маню Катше, Стефано ди Баттиста, Эрик Ленини и Ришар Бона. Концерт на джазовом фестивале во Вьенне.

ВОСКРЕСЕНЬЕ
6.30 М/ф «Три толстяка», «Куда идет слоненок».
7.20 Х/ф «Золушка».
8.40 Х/ф «Сто дней после детства».
10.10 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфириным.
10.40 Х/ф «Человек без паспорта».
12.15 Письма из провинции. Аху-бинка (Астраханская область).
12.45 Д/ф «Канарские острова». «Край огненных гор».
13.40 Д/ф «Петр Колпов. Тайна затерянного города».
14.35 Х/ф «Бондиды во времени». (Великобритания).
16.30 Картина мира с Михаилом Ковальчуком.
17.10 Пешком... Москва Шехтеля.
17.40 Ближний круг Александра Галибина.
18.35 Романтический романс. Песни 80-х.
19.30 Новости культуры.
20.10 Х/ф «Зеленый фургон».
22.35 Фильм-балет «Сон в летнюю ночь». (18+).
0.10 Х/ф «Человек без паспорта».
1.45 Д/ф «Канарские острова». «Край огненных гор».
2.35 М/ф «Ограбление по... 2».

РАДИО
ПОНЕДЕЛЬНИК
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Культ. просветит. программа
ВТОРНИК
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Концерт. Поет С.Му-саева.
СРЕДА
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Пусть мама услышит, пусть мама придет-все самое лучшее детям...
ЧЕТВЕРГ
11.10. Вести «Дагестан»
11.25. Обзор Лезги газет
11.30. Время и молодежь.
ПЯТНИЦА
11.10. Вести «Дагестан»
11.25. Голос Ислама
11.45. Концерт.
СУББОТА
13.10. Итоги недели.
ВОСКРЕСЕНЬЕ
10.10. Соколенок.

Программа газурайди - Н.ВЕЛИБЕГОВА

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гьафтеда Махачкъалада, Расул Гьамзатован тиварунихъ галай Милли библиотекада, республикада ва адалай къецени машгур тир Алкадарскийрин тухумдиз бахшна, "Созвездие Алкадари" документальный фильмдин презентация киле фена. Ана Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибов ва адан заме-

лу ксар яшамеш хъана Дагъустандин хуьрера! Абурухъ акъван зурба къуватар, мумкинвилер (потенциал) авай хьи, гьатта са шумуд несилар патални девлетлу ирс тунна. ИкI, Халикъдиз ибадат ийизни, илимдин рекъени бегьерлудаказ зегьмет чIугваз алакьна, - кьейдна ада.

Мярекатдал фильм арадал гьунин макъсадикай, Алкадарскийрин тухумдин векилрин алакьунрикай, къетIен бажарагьдикай рахайбурун, абуруз талукъ яз теклифар раиж авурбурун жергеда Сулейман-Стальский райондин кьил, проектдин соавтор, филологиядин илимрин кандидат Нариман Абдулмуталибовни ава. Ада проектдин автор Г.Камиловадиз сагьрай лугьунихъ галаз санал фильмдиз са нефесдал алаз килигиз жезвайди, ам республикада ва вири Россияда киле тухудай конкурсра иштиракуниз лайихлу тирди, хъсан нетижарни къазанмишдайди кьейдна.

- Алкадарскийрин тухум сад-ваъ, са шумуд фильм, проект арадал гьуниз лайихлу я. И баркаллу тухумди 20-далай виниз докторарни илимрин кандидатар, РАН-дин гьакъикъи член, Социализмдин Зегьметдин Игит, Ленинан, Дуствилин орденрин 6 кавалер гана. Къве гимидал Готфрид ва Генрих Гьасановрин - Алкъвадар Гьасан эфендидин хтулрин тиварар ала. Алкадарскийрин тухумда об-

Арифдаррин тухумдиз бахшна

стителар киле аваз атанвай еке делегацияди, республикадин жавабдар къуллугьрал алай ксари, массовый информациядин такьатрин, лезги интеллигенциядин векилри, студентри, школайра кIелзавай аялри иштиракна.

Проектдин автор машгур тележурналист Гулера Камилова я. Фильм РАН-дин академик, философиядин илимрин доктор Абдусалам Гьуьсейнован - 80 ва Сулейман-Стальский райондин 90 йис таман хъуниз бахшнава. Ам гьазурунин теклиф гайиди Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибов, спонсорвал авурди Имам Яралиеван "Умуд" тивар алай мергьяматлувилин фонд я. Проектдин сьемкаяр Москвада, Махачкъалада, Дербентда, Къасумхуьрел, Вини Алкъвадрал, Цийи Алкъвадрал ва куьгьне Хпуьхъа киле фена.

разованидин, хуьруьн майишатдин, медицинадин ва маса хилерай лайихлу тиварар къачунвай гзаф ксар ава. Зун Алкъвадар Гьасан эфендидин ватандай - Сулейман-Стальский райондай хьунал за дамахзава. И тухумдин векилри район, Дагъустан ва Россия патал гьунарлу, збеди гел тунвай гзаф крар авуна, ийизма..., - алава хъувуна Нариман Шамсудиновича.

Мярекатдал РАН-дин ДНЦ-дин Гь.Цадасадин тиварунихъ галай чIалан, литературадин ва искусстводин институтдин къуллугьчи, филологиядин илимрин доктор Мегьамед Мегьамедов, профессор, критик ва литературовед Гьажигашаров, РД-дин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин, культураддин, жегьилрин крарин, спортдин ва туризмдин рекъяй Комитетдин председатель Гьамидуллагь Мегьамедов, Дагъустан-

Фильм 45 декьикъада давам жезва. Ам тамашачийриз гзаф бегенмиш хъана. ЧIугунвай зегьметдай кватI хъанвайбуру Гулера Камиловадиз сагьрай лагьана. Авторди фильм арадал атуникай авур суьгьбетдай малум хъайивал, проектдал ада таман 3 вацра кIвалахна.

- Документар, ктабар, архивра, рукописдин фондара материалар тупIалай авуна, Алкъвадар Гьасан эфендидин уьмуьрдин ва яратмишунрин рекьихъ, ирсинихъ галаз таниш хъайила, зун гьавурда акьурвал, Дагьларин уьлкведин тарихда чаз хабар авачир чинар гзаф ава. Гьикьван камаллу, бажарагьлу, жуьрт-

дин милли политикадин ва диндин крарин рекъяй министр Энрик Муслимов, Алкъвадар Гьасан эфендидин тиварунихъ галай музейдин директор Гьуьсейн Гьуьсейнов, мергьяматлувилин "Умуд" фондунин директор Савин Велиев, Алкадарскийдин тухумдай тир Муминат хала ва масабурни рахана. Абуру фильмдикай чпин фикирар ва теклифар раижна, Алкадарскийрин тухумдин векилрин лайихлувилер кьейдна, проектдин автордиз ва ам арадал гьиз куьмек гайи ксариз чухсагьул лагьана.

Эхирдай аялри хайи чIалалди шишар кIелна.

Лезги хуьрер

Цмур

Хазран КЪАСУМОВ

ГЪАР са хуьруьхъ вичин тарих, уьмуьрдин клуб, вафалу рухварни рушар ава. Цмуррин хуьруькайни гьа икI лугьуз жеда. Адахъ вичиз хас лишанар ава. Ам ЧIлар, Хьалхьамар, ЧIуру салар лугьудай чкайрал алаз тахминан 300 йис къван хъанва. И кардин гьакьиндай сурарин къванерал, лап куьгьне кIвалерал алай тарихдин кьхинри, кIвалерин хандакIрикай жагьанвай ракъун пулари шагьидвалзава.

"Цмур" гаф "Чмур" гафуникай хъанвайди яз гьисабиз жеда. "Чмур" - чунуьх жедай, кул-кус, руг агалтнавай чкадиз лугьудай.

Цмурар гьа хуьруьз агакъдалди санайни таквадай, тамарин, вацIарин, дагьларин юкьва авайди тир лугьуда. Ам виликдай Къасумхуьрел гьафтебазардиз къезвай агьулрин, табасаранрин, лакрин, даргийрин рекьер санал ацалтзавай чка тир. Дагьларай Къасумхуьрел парар алай балкIанар, ламар гваз эвчIдайла ва элкьвена хъфидайла, къулай чка тирвилей, адет яз, инал ял ядай, йиф ийидай, юргунвал рекьидай ва зкуьнахъ фад рекье гьатдай. И крари, аквадай гьаларай, цмурвийрин яшайишдиз, майишатдиз, культурадиз таъсирнай.

Цмуррин социально-экономический, культурадин дережа хжажуниз куьмек гайи делилар мадни ава. И хуьр Куьре округдин Кьутур-Куьре участокдин административный центр тир. Хив райондин АрхитI, ЗахитI, Трвал, Камархуьр, ЦинитI, Цнал, Цлахъ, Фригь, Кашанхуьр, Чилихъар, Къасумхуьруьн райондин Ичинар, КуркIурхуьр, Агьа Макьар, Рухун, Хпуьхъ, Цицигь, КIеле, Чилихъ, Мехкергь, Чухьверхуьр, Хутаргьар, Ивигар, Ялцугьар, Къеан, КIахцугь, Качалхуьр, Алкъвадар, Сийидар, Сардархуьр, Векьелар, Куьрагь райондин Кьелпирар, КIирияр, Ругунар, Штулар, Шимихуьр, Вини Макьар, центр Цмуррин хуьр яз, Кьутур-Куьре участокдик акатзавай. Администрация участокдин начальникдикай, цIуд кас нуькверрикай, мирзедикай (секретардикай), советникдикай (меслячидикай) ва ашпаздикай ибарат тир. Чеченви Бараев, даргиви Дарчиев, Алкъвадар Гьасан эфендидин хва Абумислим, кашанхуьруьнви Али ина хъайи начальникрикай, къасумхуьруьнви Мирзе Абасан Мегьамед гзаф савадлу мирзейрикай сад, цмурвийар Аливерди, Неби, Эфенди, Гьажибала, куркIурхуьруьнви Шихбала ва хейлин масабур ина хъайи нуькверрикай я.

Винидихъ тиварар кьур хуьрерай Цмурдал арзаферзедиз инсанар мукьвал-мукьвал къведай. Сифте абур советникдин (меслячидин) патав фидай. Советниквиле ина гзаф вахтунда тивар-ван авай жерягь Гьажигашаров хва, Гьасан эфендидивай тарс къачур цмурви Къазимегьамед хъанай.

Магьсулдарвални малдарвал цмурвийрин хуьруьн майишатдин килин хилер тир. Итимрин чIехи пай йисан фесли вахтара, жуьреба-жуьре кIвалахар (гвенар гуьз, векь ягьиз...) тамамариз, Азербайжандиз, Шекидиз ва Ширвандиз фидай. Бакудин нафтIадин мяденра кIвалахзавай цмурвийрин къадарни тIимил тушир.

Дагъустандин ва Азербайжандин вилик-кьилик квай инсанрихъ галаз сих алакьаяр хъуни цмурвийрин революционный къанажагьлувал виниз хжаж хъуниз екез таъсирна. Абурун арадай чпи ЯркIи патан агьалийрин арада инкьилабдин кIвалах тухун гегьеншарай Къазибег Акимов, Кьурбан Нуралиев, Зияудин Эфендиев хьтин большевикар акъатна.

Шаумяна тешкилай, чинеба кIвалах тухузвай кружокра ара датIана иштиракай Бакудин рабочий Къазибег Акимова, хуьруьз хтайла, тивар-ван авай революционерар тир Къазимегьамед Агьасиевахъ, Нажмудин Самурскийдихъ, Тарикъули Юзбегахъ, Абдусамед Мурсаловахъ галаз гьамиша алакьа хуьз хъана.

1918-йисуз Къ.Акимова, ЯркIи магьледа сифте яз, Цмурдал партийный ячейка тешкилна. Ана 45 кас коммунистар авай. Адан председатель Къазибег Акимов ва секретарь сифте Кьурбан Нуралиев, ахпа Зияудин Эфендиев хъанай.

1919-йисуз Цмурдал школа ачухна. Ана сифте муаллимар яз Зияудин Эфендиева, Искендар Межидова, Максум Мегьамедова кIвалахна.

1926-йисуз хуьре комсомолдин ва 1929-йисуз пионеррин организацияр тешкилна.

1931-йисуз Цмурдал, са четинвални авачиз, жемьятдин хушуналди колхоз тешкилна. Адаз Гьажибала Шайдаева, Мегьамедрасул Кьурбанова, МутIалиб Нуралиева регьбервал гана. Хуьре авай чилерилай гьейри, колхоздихъ 300 гектар чил аранда, 310 гектар дагьларани авай. Колхоз районда агьваллуруйкай сад тир. Адахъ 1500 лапаг, 200 къван къарамалар, 60 балкIан, верчерин ферма, 350 гектардин магьсулар цазвай никIер, салар, багьлар, 130 гектар векьер ядай чкаяр авай. Колхозчиярни гьевеслу тир. Абуру, чпин гатун кIвалахар куьтагьна, къунши майишатриз куьмекар гуз фидай.

1964-йисуз колхоздикай "Касумкентский" совхоздин са бригада, гуьгьунлай Каспийск шегьердин "Дагдизель" заводдин куьмекчи майишат авуна.

Алай вахтунда цмурвийри хуьруьн кьилихъ галай Рычал ятар акъуддай заводда, хуьре кардик квай образованидин, медицинадин, культурадин, спортдин идарайра кIвалахзава.

Ватандин ЧIехи дяведин йисара Цмуррин хуьрряй 105 кас фронтдиз фена. Абурукай 53 кас Ватан патал киле фейи женгера игитвилелди телеф хъана.

Цмурар Лезгистанда, Дагьларин уьлкведа баркаллу рухвайралдини рушаралди машгур я. Генералар, тарихдин илимрин докторар Мегьамед-Гьанифа, Гьажигашаров, профессор Мегьамед Шайдаеврал, тивар-ван авай писателар Зияудин Эфендиевал, Алибег Фатаховал, Социализмдин Зегьметдин Игит Гьажимурад Темирхановал, РСФСР-дин лайихлу пианист Рена Эфендиевадал, ДАССР-дин юстициядин министрвиле кIвалахай Ярагьмед Гьамидовал, Сталинан премиядин лауреат Гьажигашаровал, илимрин докторар ва кандидатар Агьмед, Марк, Надир Эфендиевал, Фероза Кьурбановадал, Сефийат Межидовадал, Гуля Шайдаевадал, Гуьлпери Тагьировадал, Гьабибулагь Мегьамедовал, Дагъустан Республикадин лайихлу рационализатор Султан Тагьирбековал, республикадин культурадин лайихлу работник Ражаб Тагьирбековал, писателар Абдул Фетягьовал, Мегьамед Мегьамедовал, меценат Марат Шайдаевал ва масабурал хуьруьнвийри гьахьлудаказ дамахзава.

Цмуррин администрациядик Гачалхуьр ва Ичинарни акатзава. Администрациядин кьил Раида Алибеговади чаз лагьайвал, алай вахтунда хуьре 120 майишат ава, 640-далай виниз агьалияр яшамеш жезва. Абурун къуллугьда девирдин истемешунриз жаваб гуьзай къве мертебадин школа, фельдшер-вилнинни акушервилин пункт, клуб, библиотека, кIелунринни спортдин центр, Гьалибвилин музей, тукьвенар акьвазнава. Шайдаеврин тухумди хуьре инвестиционный проектар кардик кутунва. Къасумхуьрелай Цмурдал физвай рекье (саки 8 километр) ва хуьруьн килин куьчейра кьир чанва.

Яшайишдин экономикадин рекьерай хуьр виликди физва. Цмуррин агьалияр газдалди, эквералди, хъвадай ва дигидай целди таъмин я.

Къуй мадни авадан хуьрай чи маканар!

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкьала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР

М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН

ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН

Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН

Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

А. ГЪАМИДОВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин режъяй Федеральный кьуллугьдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди туькуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гуьзвач ва абур элькьвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я. Газетда чап авун патал теклифнавай материалра гъанвай делирлин дуьзвиллин ва керчеквиллин патакъай жавабдарвал авторрин чпин хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкьала, Насрутдинован проспекта, 1 "а". Печатдин кьвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 16.00

Газет "Издательство" "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкьала,

Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7068

Ⓒ - И лишандик квай материалар гъакьидихъ чапзавайбуьр я.

Ⓓ - Икъван яшар хъанвайбуьру кьелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БНК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Меъгарамдхуьруьн райондин Бут-Къазмайрин юкъван школадин урус члаланин литературадин, РД-дин лайихлу муаллим, дерин чирвилер, эдеблу тербия гузвай педагог, насигъатчи, баркаллу хизандин кьил, гъурметлу буба **Явер Исраилович АГЪМЕДОВАЗ:**

*Бинедилай уьмуьр лайих
Тухун патал алахъна вун.
Гъар са кьвалах-квачир
синих,
Эвледризни чешине я вун.*

*Муаллимрин халис векил,
Сухтайрив дуьз эгечизава.
Ви тарс къазвай жеван
несил
Гъахълу рекьел экъечизава.*

*Милли кьилих, ягь, абур
вав,
Ухул дагъдин такабуьр вав,
Яшдин, башдин бегьерар
вав.*

*Юбилей-межлис мубарак!
Пудкъанни цуд йис
мубарак!*

ВУН ДУЪНЪЯДИЗ АТАЙ ЛИШАНЛУ ЮГЪ ТЕБРИКЗАВАЙ ХИЗАН ВА АМАЙ БАГЪРИЯР.

2019-йисан къвед лагъай пай патал

Лезги газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКС:

6 вацранди - 51313

**газетдин къимет почтадин
отделенийрай:**

6 вацра - 427 манатни 38 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

6 вацра - 400 манатни 62 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъни Махачкьалада Промшоссе куьчедин 10 "а"-нумрадин дараматда кхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпи хутахдайбуьр :

6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет кхъинин патакъай суалар пайда хъайит Яа, экуьнин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумра-диз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Малумат

"Лезги-урус члаларин словардихъ" авай еке игътияж фикирда кьуна, Майрудин Бабаханова гзаф йисара зегьмет члугуна ва ам арадал гъана. Словарь чапдай акъатнава. Ам "Лезги газетдин" редакциядай ва Къасумхуьруьн "Книжный мир" туьквендай маса къачуз жеда. Къимет - 1500 манат.

2019-йисуз "Мавел" издательстводи Къ. Акимован "Лезги халкъдин философия" (урус члалал) подписка ийизва. И ктаб алай йисан сентябрдиз акъатда. Са ктабдин къимет - 500 манат.
ЧИ АДРЕС: Махачкьала, О.Кошевоян куьче, 42 а.
Тел: 8-928-511-31-16

Утерянный аттестат об окончании основного общего образования за № 469587, выданный Курахской средней школой № 1 на имя **ШАБАНОВА Курбана Асхабовича** в 1978 году, считать недействительным.

"ЛГ"-дин 20-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦАРАРА: Куткутл. Искендар. Аран. Мерез. Къиб. Хабардар. Агъмедханов. Лиген. Гада. Акъраб. "Оскар". Живе. Къусу. Гафарган. Авсият.

ТИК ЦАРАРА: Талмуд. Интикъям. Арза. Кихел. Ялав. Ринг. Ражабов. Ата. Диб. Ник. Кьеркъ. Тилит. Серг. Муда.

Продается участок 5 соток в с/о "Берёзка". Тел.: 8-988-299-60-74

Гъ.Гъ.Шайдаев

2019-йисан 17-майдиз 87 йисан яшда аваз МВД-дин генерал-майор, тарихдин илимрин кандидат, твар-ван авай общественно-политический деятель, члехи ватанперес Шайдаев Гъажи-Къурбан Гъажибалаевич рагъметдиз фена.

Шайдаев Гъажи-Къурбан Гъажибалаевича жуьреба-жуьре жавабдар кьуллугьрал бегьерлудаказ зегьмет члугуна. Адакай ВЛКСМ-дин Дагъустандин обкомдин отделдин заведующийдин заместитель, КПСС-дин Каспийск шегьердин комитетдин секретарь, Каспийскдин халкъдин депутатрин Советдин исполкомдин председатель, Каспийскдин аялриз тербия гудай колониядин начальник хъана. 1955-йисалай 1991-йисалди кьенепатан крарин органра кьуллугъна. Ада вичин зегьметдин рехъ, педагогвиллин работник яз, 1952-йисуз башламишна. 1955-йисуз ам кьенепатан крарин органриз, Каспийскдин аялриз тербия гудай колониядин начальниквиле кьвалахал ракъурна. Гуьгъуьнлай ам ДАССР-дин кьенепатан крарин министрдин заместителвиле тайинарна. 1972-йисуз, Дагъустандин МВД-дин министрдин сад лагъай заместитель яз, ам Москва шегьердиз кьвалахал хутахна ва СССР-дин МВД-дин регьбервал гудай работникрин пешекарвал хкаждай Вирисоюздин институтдин начальниквиле тайинарна. Гъа и йисуз ада СССР-дин оборонадин министерстводин В.И. Ленинан тварунихъ галай Военно-политический академияда тарихдин илимрин кандидатвиле диссертация хвена. 1976-йисуз чи ватангълидиз кьенепатан кьуллугъдин генерал-майордин чин гана. Гъажи-Къурбан Гъажибалаевича институт кьвачел акъалдаруни карда иштиракна. 1972-йисуз РСФСР-дин МООП-дин зегьметдалди ахлакъ туькуьр хъийидай идарайрин регьбервал гудай ва инженерно-технический работникрин пешекарвал хкаждай учебно-технический пунктуни бинедаллаз тешилай Институт кье,

Россиядин МВД-дин пешекарвиллин алава образование гудай государстводин идара яз, чи уьлкведин кьанун-къайда хуьдай органар патал кадрияр гъазурдай халисан макандиз элькьуьник Гъ.Гъ.Шайдаеван хсуси лайихлу пай ква.

Гъ.Гъ.Шайдаев 1991-йисуз РФ-дин Президентдин патав Дагъустан Республикадин Гъа-мишалуьг векилвиле - Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председателдин заместителвиле тайинарна.

Гзаф йисара гъакъисагъвилелди зегьмет члугунай Гъ.Шайдаеваз Гуьрметдин орден, "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орден, жуьреба-жуьре медалар гана. Гъ.Гъ.Шайдаев СССР-дин МВД-дин лайихлу работник, Дагъустан Республикадин государстводин гражданвиллин кьуллугъдин лайихлу работник, Каспийск шегьердин, Сулейман-Стальский райондин ва Цмуррин хуьруьн Гуьрметлу гражданин я.

Багъри Ватандихъ халисандиз рикл кузвай кас тир Гъажи-Къурбан Шайдаеваз гзаф йисарин гъакъисагъ зегьметдай ва активдаказ общественный кьвалах туьхунай Дагъустан Республикадин шабагъ тир "Хайи чил кьан хъунай" Гуьрметдин лишан ганава.

Чна Гъажи-Къурбан Гъажибалаевич Шайдаеван хизандиз, вири багърийриз, дериндай хажалат члугуналди, башсагълугъвал гузва.

Сулейман-Стальский райондин администрация, райондин депутатрин собрание

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди твар-ван авай общественный деятель, МВД-дин генерал-майор **Гъажи-Къурбан Гъажибалаевич ШАЙДАЕВ** кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз рагъметлудан хизандиз, вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Меъгарамдхуьруьн райондин муниципалитетдин кьил Фарид Агъмедоваз диде
САФИНАТ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Дагъустандин халкъдин писатель Абдуселим Исмаиловаз халуд свас
САФИНАТ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Лезгийрин госмуздраттеатрдин коллективди Меъгарамдхуьруьн райондин кьил Фарид Агъмедоваз играми диде
САФИНАТ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Махачкьалада яшамиз жезвай Даштемиров Багъаудин Расуловича Меъгарамдхуьруьн райондин кьил Фарид Агъмедоваз играми диде
САФИНАТ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.